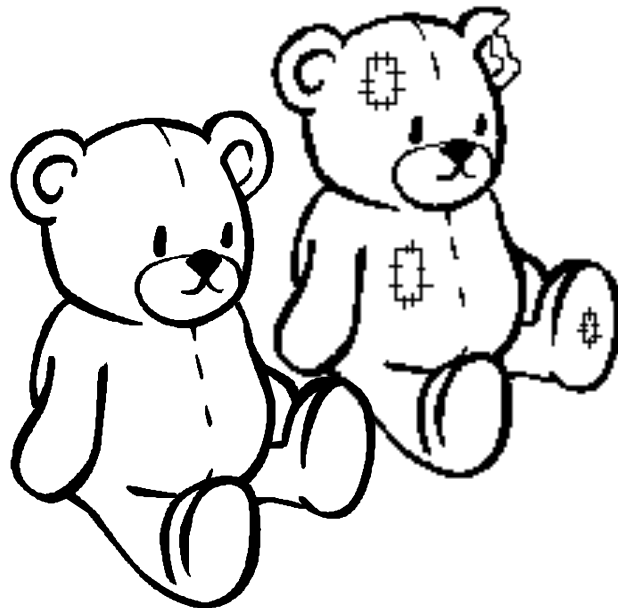

MICIMACKÓ ÓVODA

SAJÁT PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

(A "mi világunk" felfedezése - Naplás környéke)

Hiba!

***„A természet hatalmas, az ember parány
Ezért az ember léte attól függ, milyen
kapcsolatot tud teremteni a természet-
tel, mennyire érti meg és használja fel
erőit a saját használatára „***

(Szent-Györgyi Albert)

Az óvoda adatai

Az óvoda neve: **Micimackó Óvoda**
OM azonosító: 034631

Az óvoda címe: Budapest, XVII. ker. Rákoscsaba - Újtelep
Diadal u. 86.
1172

Telefon: 257-7263

Az óvoda fenntartója: Budapest
XVII. kerület Rákosmente Önkormányzata
Pesti u. 165.
1173

A program alkotói és szerkesztői,
a módosítás benyújtói: a Micimackó Óvoda
nevelőtestülete

Az eredeti programírás konzulense: Vitkovits Györgyi
Szaktanácsadó, multiplikátor

TARTALOM

1. Helyzetkép

2. Nevelési filozófiánk

- 2.1. Gyermekkép, óvodakép, értékeink
- 2.2. Nevelésünk célja
- 2.3. Programunk felépítése
  - 2.3.1. Anyanyelvi nevelés

3. Óvodai nevelésünk feladatai

- 3.1. Az egészséges életmód alakítása
- 3.2. Érzelmi és erkölcsi nevelés, szocializáció
- 3.3. Az értelmi fejlesztés, nevelés

4. Az óvodai tevékenység formái

- 4.1. Játék
- 4.2. Tanulás
- 4.3. Munka jellegű tevékenység
- 4.4. A külső világ tevékeny megismerése
  - 4.4.1. A társadalmi környezet megismerése
  - 4.4.2. Környezetvédelem
  - 4.4.3. Környezetünk mennyiségi, formai és téri viszonyai
- 4.5. Környezetünk művészeti megjelenítései
  - 4.5.1. Vers, mese
  - 4.5.2. Ének, zene, énekes játék, tánc
  - 4.5.3. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka
- 4.6. Mozgás

5. A nevelőmunka tervezése, szervezése

- 5.1. Csoportszervezés
- 5.2. A nevelés időkeretei

6. Gyermekvédelem

7. Óvodánk kapcsolatrendszere

- 7.1. Család, óvoda kapcsolat
- 7.2. Kapcsolat a fenntartóval
- 7.3. Nevelési-, oktatási-, szakmai-, szakszolgálati és kulturális intézmények

8. Programunk eszközrendszere

- 8.1. Személyi feltételek
- 8.2. Tárgyi - dologi feltételek

Irodalom

Mellékletek

BEVEZETÉS

A 2012. évi CXCV. Köznevelési Törvény szabályozása kiterjed az óvodai nevelésre, az iskolai oktatásra, s e törvényben alapfeladatként ad létjogosultságot az integrációs nevelésnek.

Az óvodai nevelés kötelező pedagógiai irányelveit az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramba (363/2012. (XII. 17.) határozza meg. A 32/2012. (X.8.) *EMMI rendeletben a sajátos nevelési igényű gyermek* óvodai nevelésének irányelvében határozza meg, a gyermekek sérülés specifikus fejlesztésének elveit, feladatait.

A 14/1994.(VI.24.)MKM rendelet – a sajátos nevelésű igényű gyermekek, tanulók ellátásáról - alapján a XVII. Kerületi Önkormányzat Képviselő testülete úgy döntött, hogy a Micimackó Óvoda 266/2007.(VI. 21.) Kt határozatával elfogadott Alapító Okiratának 13. pontjában az „Óvodai nevelési tevékenység sajátossága” alcím alatti felsorolás kiegészül az alábbi új bekezdéssel:

- „sajátos nevelési igényű”
- testi fogyatékos
- érzékszervi fogyatékos (látás- és hallássérült)
- beszéd fogyatékos
- a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének organikus okra visszavezethető, illetve organikus okra vissza nem vezethető tartós és súlyos rendellenességével küzdő gyermekek integrált nevelése.

Óvodánkat Budapest - XVII. kerület Rákosmente Önkormányzata működteti.

A fenntartó által biztosított feltételeket figyelembe véve szakmai felelősségünk, hogy a Köznevelési Törvény kettős tartalmi szabályozását érvényesíteni tudjuk.

Nagyon fontosnak tartjuk, hogy a *Köznevelési Törvény* óvodára vonatkozó jogszabályai, az Európai Gyermeki Jogok az Óvodai nevelés országos alapprogramjának irányelvei az életkori sajátosságok figyelembe vételével a mi óvodánkban is maradéktalanul érvényesüljenek és hassanak is egész életünkre, nevelési gyakorlatunkra.

Óvodánk nevelőtestülete a helyi sajátosságokat (környezet) megismerve, az óvodai klientúra elvárásait felhasználva a nevelőtestület tudását, eddigi törekvéseket, eredményeket, értékelésműködést és a program bevezetésének dokumentumait figyelembe véve módosítottuk, saját eredeti pedagógiai programunkat.

Az óvoda alapítványa „**Naplás környéki gyermekekért**” is azzal a szándékkal jött létre, hogy támogassa módosított pedagógiai programunk megvalósítását (a szenzitív környezet, pedagógiai törekvések, egészséges életmódra nevelés, esetenként integrált nevelés)

A módosított program is azokat a közös nézeteket rögzíti, amelyek nevelőtestületünk konszenzusra jutásával jöttek létre, biztosítva továbbra is a sokszínű módszertani variabilitást.

1. HELYZETKÉP

AZ ÓVODA FÖLDRAJZI ELHELYEZKEDÉSE

Óvodánk Budapest, Rákoscsaba- Újtelepen, a kerület peremén a központ legtávolabbi részén, kertes, családi házas zöldövezetben található. Kerületünk központjától a 198-as, 98-as autóbusszal és az Őrs vezér térről a 276E autóbusszal lehet megközelíteni.

Az épület egy oktatási centrum közepén áll két iskola és egy bölcsőde veszi körül. 1977-ben épült egy 3000 négyzetméteres területen. Az óvoda közepén felállított Ács József készítette szoborról kapta a Micimackó elnevezést.

TELEPÜLÉSSZERKEZET JELLEMZŐI

Település szerkezetünkre már nem jellemző a falusi környezet, hiszen egyre kevesebben természetnek zöldségféléket és alig jellemző az állattartás (baromfi, sertés). A konyhakerteket, pedig a díszkert váltotta fel.

Az urbanizáció következtében az óvoda környékén beépítetlen övezet rohamosan beépült. A lakosság összetétele ez által is megváltozott. Régen tömegesen költöztek fel vidékről az emberek, magukkal hozva a vidéki életformát. Az elmúlt öt évben az a tendencia, hogy a városközpont zsúfolt részeiből kitelepülő családok előnybe részesítik a tiszta levegőjű zöldövezetet, a költözők között egyre több lett a fiatal szülő. Mindez olyan ütemben változott, hogy szükségessé vált új buszjáratok bevezetése (176-os 276E, ill. 98-as).

A családi házak által betelepített területen a gyermekek létszáma számottevően nem változott, azonban számolnunk kell a demográfiai hullám csökkenésével. Óvodai csoportjainkban a gyermekek létszáma még mindig 25 fön felül van.

Az építkezések száma napjainkban alaposan lecsökkent, az anyagi terhek egyre növekvő nehézségei folytán.

TERMÉSZETI KÖRNYEZET

Az óvoda tágas udvarán több mint hetven fa a kerítést szegélyező por és zajvédő sövény, bokrok, tuják és fenyőfák, nagy füves terület biztosítja a gyerekek számára a jó levegőt és kellemes környezetet. Az udvaron megtalálható: domb, sík terület, rézsút, lépcső. A gyerekekkel közösen kialakított virág és zöldségkert is az udvarunk részévé vált. Valamennyi gyermek számára elegendő, négy fedett homokozó, fából készült játszóházak, és a mozgásfejlődést elősegítő mászókak teszik az udvari életet vonzóvá, érdekessé, felfedezhetővé.

Tágabb környezetünk gazdag lehetőséget kínál a természeti környezet megismerésére és megszerettetésére. A gyalog is könnyen megközelíthető Rákospatak és környéke, a kicsit távolabb lévő természetvédelmi terület a Naplás-tó és környéke. A kedvező helyi adottságokat kihasználva sokat kirándulunk és sétálunk a gyerekekkel.

TÁRSADALMI ÉS GAZDASÁGI KÖRNYEZET

A családok többsége saját tulajdonú lakásban lakik, de még mindig sokan részesítik előnybe a nagyszülőkkel való együttélést, a tőlük származó segítséget. A külön és mégis egy házban élő családok szerencsés helyzetben vannak, mert a nagyszülők sokat segítenek a gyermekeiknek, unokáiknak. A nagyszülők átlag életkora is még arra utal, hogy aktív dolgozók, a családok többsége sajnos még anyagilag is rászorul az ő segítségükre.

A több generációs együttélést a súlyos gazdasági helyzet teszi szükségszerűvé.

A 1977 óta működő óvodát igénybevevő szülők közül ma már a második generáció jár az óvodába. A környezetünkben élő emberek többsége ismeri egymást, és a gyerekek a szomszéd vagy ismerős ajánlása révén kerülnek be az óvodába. Ezzel is jelezve elégedettségüket az intézményünk iránt.

A jövőben is igyekszünk a családi környezet adta lehetőségek jobb kihasználására és a környező lakosság kulturális igényeinek kielégítése érdekében több közös program szervezésére gyerekeinknek, családjának, szomszédjainak, ismerőseinek egyaránt (bábelőadás, közös kirándulás, munkadélután, majális).

Zömében átlagos anyagi helyzettel rendelkező családok kerülnek hozzánk, de megtalálható a luxus körülmények között élő családok gyermekei is. Sajnos azonban egyre több a munkanélküli, elszegényedett családok száma, akiknek még az ebédbefizetés is gondot okoz. A szülők foglalkozás szempontjából többen kényszerültek vállalkozások beindítására (munkanélkülivé válást követően vagy annak elkerülése érdekében), illetve vállalni kényszerültek a lakóhelyüktől távolabbi munkalehetőséget, amely többórát utazást vesz igénybe, melynek következtében tovább csökken a gyerekekkel töltött idő, ezzel egyenes arányban csökken a gyerekekkel való mindennapos tartalmas foglalkozás, beszélgetés.

AZ ÓVODA HUMÁN ERŐFORRÁSA ÉS TÁRGYI FELTÉTELRENDSZERE

Humán erőforrás

A ránk bízott és bizalommal hozzánk hozott gyermekekről óvodánkban jelenleg **21** felnőtt dolgozó gondoskodik. Munkatársaink biztosítják az intézmény folyamatos és zavartalan működését. Pedagógus közösségünkre jellemző a sokszínűség, különböző érdeklődési területekkel gazdagítják a nevelést (egészséges életmód, mozgás, zene, kézművesség stb.), *személyiségük meghatározó a gyermek számára.*

Az Sajátos Nevelésigényű Gyermekek (továbbiakban SNI-s gyermekek) fogadása kötelezettségekkel jár: biztosítani kell a szakember ellátottságot (1993. évi LXXIX törvény 1. sz. melléklet)

A kicsik életében meghatározó és modell a felnőtt pedagógusok személyisége. Óvodapedagógusaink, kollégáink attitűdbeli jellemzőit a következők:

- gyermekközpontúság
- az empátia készség
- kellő pedagógiai tapintat
- türelem
- együttműködő készség
- következetesség
- jóindulat
- rendszeretet
- nyugalom
- lelkiismeretesség
- természethez való pozitív viszony
- kapcsolatteremtő képesség
- alkalmazkodó képesség

A hatékony nevelés érdekében törekszünk a jó együttműködésre, a harmonikus kapcsolattartásra. Óvodánkban a pedagógusok közérzete, egymáshoz és az intézményvezetéshez való viszonya jó. Baráti kapcsolatok alakultak ki egymás között. Jellemző egyfajta egészséges versenyszellem, egymás inspirálása a munkában. Az esetleges problémákat, konfliktusokat mindig megbeszéljük, és közösen keressük a megoldásokat.

Az intézményi **önértékelés alapján** feltérképezett legfőbb **erősségeink:** a továbbképzések által magasan képzett pedagógusok, képzett dajkák, egyre magasabb színvonalú pedagógiai munkája és kreatív tevékenysége, melyet a szülők növekvő igényeihez való alkalmazkodás is emel. Kiemelt szerepet kap a másság elfogadása, a gyermekekkel való személyes törődés, gyermekszeretet, a gyerekek mindenekfelett álló érdekeinek figyelembevétele. Működik a szülőkkel, illetve a munkatársakkal a jó kapcsolatra törekvés, mely ahhoz is szükséges, hogy eleget tudjunk tenni folyton változó világunk és a szülők elvárásainak, és nyitottak legyünk továbbra is az újra. A munkánkat nagyban segíti az erkölcsi megbecsülés a

vezetőtől, és a kollégáktól, a jó munkatársi kapcsolat. Hatékony munkát nagyban segítik a tágas csoportszobák, a higiénikus tiszta környezet és a családi házas zöldövezetben fekvő nagy parkosított udvar.

Lehetőségeink: további pályázatokon való részvétel, alapítványi értékek gyarapítása (szponzorok keresése), amelyek segítenék a magasabb szintű pedagógiai munkát. A szülők aktívabb bevonása az óvodai életbe, zöldövezet udvar még jobb kihasználása (több kirándulás, közös program, festés, kertrendezés), kisebb létszámú csoportok létrehozása, mely által több idő jutna az egyéni fejlesztésekre.

Gyengeségeink, veszélyek: az egyre több magatartási- és részképesség zavarra utaló tünetekkel rendelkező gyermek, a szülők sokszor túlzott igényei irreális elvárásai az óvodától). Fő veszélyt jelenleg az óvoda leromlott állapota jelenti: az épület mozgásából adódó statikai hibák: repedező falak, ajtók, ablakok rossz záródása. (a hibák elhárítása folyamatban van).

<u>Személyi feltételek</u>		
Alkalmazottak köre	Jelenleg /fő/	A program megkívánta módosítás
Pedagógiai képesítéssel rendelkező, pedagógiai munkát végző főállású óvónők száma	11	11
Egyéb munkakörben pedagógiai munkát segítő főállású dajkák száma	7	7
Egyéb, nevelőmunkát segítő, felsőfokú végzettségű másodállású alkalmazottak száma (óvodaorvos, védőnő)		
Egyéb munkakörben főállásúak száma - óvodatitkár, gondnok - fűtő, udvaros - konyhai dolgozók	2	2
Alkalmazottak száma összesen:	20	20

Tárgyi feltétel rendszer

Az intézmény öt csoportos 140 férőhelyes. Eredetileg négy csoport működtetésével indult, de a demográfiai hullám emelkedése következtében a túlszűfolttság mérséklésére, a beteg gyerekek számára épített elkülönítő helyiség lett átalakítva csoportszobává. Itt az óta is szükségmegoldásként a mindössze 15

négyszemélyes alapterületű helyiségben kisebb létszámmal egy csoport működik. A másik négy csoportszoba egyenként 62 négyszemélyes alapterületű, tágas, világos, levegős. Egyikben fából készült galériát, a másik 3 teremben térelválasztót, tágasabb helyet biztosítottunk a játékokhoz. /babaszoba, bábozási lehetőség, baba konyha /

Nagy déli fekvésű ablakain egész délelőtt besüt a nap. Minden csoportszobához külön mosdó / melyet nagyon dekoratív térelválasztó függönyökkel választottunk le, kialakítottuk a fogmosás, fésülködés legmegfelelőbb helyét, nyári élethez zuhanyozási lehetőséget / és öltözőhelyiség tartozik. A berendezése barátságos, izléses. Egyre több a természetes anyagokkal díszített terem. Az ott dolgozó pedagógusok izlését, igényeit tükrözik a látottak. Mindenki megpróbál sajátos arculatot kialakítani a csoportjában.

Folyamatosan végezzük a csoportszobák felújítását, így nem csak a termek esztétikáját növeltük, hanem a tisztább környezetet biztosítható a gyerekek számára.

Szakmai könyvtárunk eddig elég hiányos volt. Ennek pótlását elkezdtük, pályázatból nyert összegben, illetve alapítvány segítségével vásároltunk szakmai és gyermek könyveket egyaránt. A jövőben nagyon fontosnak tartjuk ennek további bővítését.

Az elmúlt négy év időszakában a, pályázatokból, az alapítványi adományokból, az adó 1%-ból, az önkormányzati pályázatokból, **képviselői keretből** a következő tárgyi eszközöket vásároltuk

Kötelező eszközbeszerzés összegéből valamennyi gyermek számára új öltözőszekrényt, /korszerű, higiénikus, esztétikus fából /, minden csoportba új tálalószekrényt, és ágytároló szekrényt, az óvoda egész épületében sötétítő függönyöket és karnisokat cseréltünk, valamennyi csoport számára textíliákat /lepedőket, ágyszakmákat /az óvónői öltözőbe új öltözőszekrényt, tárgyalóasztalt és hat széket, tornaterembe billenő hintát, egyensúlyozó tölcseket, karika állványt, és mozgásfejlesztő eszközöket.

Alapítvány segítségével: bővítettük a fejlesztést segítő játékeszköz készletünket, auditív és informatikai eszközeinket, udvari mozgásfejlesztő játékokat, ütővédő burkolatot készítettünk, kirándulni vittük gyermekeinket.

Pályázati pénzből: Közel 2 millió forintból fejlesztőjátékokat, mozgásfejlesztő játékokat, bábokat, könyveket, informatikai eszközöket, udvari játékokat és környezeti neveléshez szükséges eszközöket vásároltunk, színvonalas rendezvényeket, környezeti vetélkedőt, kirándulásokat, színházlátogatásokat, múzeumlátogatásokat szerveztünk gyermekeinknek.

Mindezekon kívül, folyamatosan bővítettük a fejlesztőeszközeinket a csoportokban, és az udvaron egyaránt. /bástya, láncos egyensúlyozó híd, kerti asztalok, padok/

Meglévő eszközök karbantartását folyamatosan végezzük: Megtörtént az óvoda udvarán lévő játékeszközök felmérése, vizsgálata az EU-s szabványok figyelembevételével, és készülnek a tervek a továbblépésre /felújítás, vagy csere/. Képviselői támogatásokkal pótoljuk hiányzó/elhasználódott eszközeinket, újítjuk fel óvodánk helységeit: termek, öltözők, tornaszoba burkolat felújítása.

Tárgyi feltételrendszer: bejáratunk részben akadálymentesítése megtörtént. A teljes akadálymentesítést 2012-ig meg kell oldanunk a fenntartó segítségével.

A csoportszobák, mosdók szükség szerint alakíthatók az SNI-s sérüléshez illeszkedve. A gyermek önállóságának kialakulását segítjük az eszközök, berendezések mobilitásával.

A speciális fejlesztőterápiás eszközök beszerzését folyamatosan végezzük, pályázatok, Naplaskörnyéki Gyermekéért Alapítvány, intézményi költségvetés segítségével bővítjük.

A fejlesztési elképzeléseink kapcsán prioritást élvez, a *pedagógiai* program céljához rendelt további eszközrendszer fejlesztése, a környezeti nevelést elősegítő, a mozgásfejlesztés eszközrendszerének biztosítása és képességfejlesztő játékok bővítése. Mivel óvodánk adottságai igen jók (nagy udvar, tiszta levegő) szeretnénk az udvar kihasználtságát növelni. A szerep és szabályjáték eszközeit, a tanulást segítő tárgyakat nemcsak vásároljuk, de magunk is készítjük, hogy minél színvonalasabbá, vonzóbbá tegyük a gyermekek tevékenységét.

Az óvoda épületét, udvarát, kertjét, berendezését úgy próbáljuk folyamatosan kialakítani, hogy az szolgálja a gyermekek biztonságát, kényelmét, megfeleljen változó testméreteinek. Tegye lehetővé mozgás-, és játékigényük kielégítését.

Biztosítjuk, hogy a gyerekek által használt tárgyi felszerelések harmóniát árasztó színekkel, anyagokkal, formákkal rendelkezzenek, számukra biztonságosan elérhető, hozzáférhető módon legyenek a környezetükben elhelyezve.

KLIENTÚRA ELVÁRÁSAI

Az intézményt igénybe vevők elégedettek a gyermekek képességeiről, neveltségéről, fejlettségéről, egészségi állapotukról, társas kapcsolataikról kapott tájékoztatással. Értékelik a probléma érzékenységünket, és a megoldásokhoz a pozitív hozzá állásunkat.

Elégedettek, de egyben el is várják, hogy az óvoda a gyermek készségeit, képességeit az iskolai tanuláshoz megfelelő szintre juttassa.

Igénylik az óvodai életbe való részvételt (kirándulás, nyílt nap, ünnepek).

A gyerekek nagyon szeretnek a tágas, zöldövezeti udvaron játszani, ezért törekszünk a **napirendünk rugalmassá tételével** és az udvari **játékeszközök sokszínűségével**, az udvar esztétikusságával ezt az igényüket maximálisan kielégíteni.

Munkánkban törekszünk a folyamatos **kommunikáció** életben tartására, a kapcsolatok további kiépítésére. Figyelembe vesszük a **gyermek mindenképp felett álló érdekét**, az egyéni fejlesztés lehetőségét, a tehetség gondozását, a hátrányos helyzet felzárkóztatását.

Az integráltan fejlesztett gyermekek számára biztosítottak legyenek mindazok a speciális eszközök, egészségügyi és pedagógiai habilitációs, rehabilitációs ellátás, melyekre a szakértői és rehabilitációs bizottság javaslatot tesz.

Az integráció a speciális nevelési szükségletű gyermekek együttnevelésére való igény. A törvényi változások alapfeladataként jelölik meg az óvodai nevelés feladatait.

- A más gyermek is gyermek elsősorban, és csak másodsorban „más”. A másságával élő gyermeknek is ugyanarra van szüksége, amire a többinek. /szeretetre, tudásra, tanulásra, fejlődésre, az összetartozás érzésére/
- Joga van tévedni, hibázni, és tisztában kell lennie saját lehetőségeivel.
- A célirányos, sérülés-specifikus fejlesztés lehetővé teszi a továbbiakban az iskolai kudarcok csökkentését, képességeik kibontakoztatását, segít megfelelő iskola kiválasztásában, előkészít az iskolai életre.

Elvárások

A család elvárása az óvoda felé:

- a gyermek befogadása,
- a gyermek önmagához képest történő fejlődése a szakszerű fejlesztés következtében testi, lelki épségére vigyázzanak,
- folyamatos szakszerű tájékoztatás
- legyen partner az óvoda a gyermek nevelésében, pozitív példa nyújtásának elvárása

A fenntartó elvárása az óvoda felé:

- a SNI gyermek kapja meg a sérülés-specifikus ellátást, az esélyegyenlőség biztosítva legyen,
- a gyermek tovább tudjon lépni

A gyermekek elvárása az óvoda felé:

- legyen olyan hely, ahol jól lenni, sokat lehet játszani, biztonságban érzi magát, odafigyelnek rá és törődnek vele
- egyéni bánásmódban részesül, megkapja a sajátos nevelési igényének és egyéniségének legmegfelelőbb ellátást
- játszva tanul

BEMENET – ÓVODÁBA ÉRKEZÉS

Intézményünkben fontosnak tartjuk, hogy olyan gyerekek érkezzenek hozzánk, akiknek **szülei fontosnak tartják** érzelmi életükben a **környezettudatos magatartást, a környezet szeretetét, megóvását**, ebben a munkánkban segítőtársaink lennének. Nagyon fontosnak tartjuk a gyermekek **bizonyos mértékű önállóságát az alapvető szükségletek kielégítésében** (szobatisztaság, mosdó, WC használat, étkezés, a víz, a mindennapos ételek ismerete).

Az integráció mindenkire vonatkozik!

Ez azt jelenti, hogy nem csak nemcsak a *sajátos nevelési igénnyel élő* gyermekeket kell, „átnevelni” hogy beilleszkedjenek a többségi csoportba, hanem az ép fejlődésmentű gyermeknek legalább annyira meg kell tanulnia az alkalmazkodást.

A fogadó és beilleszkedő fél számára ez alkalmazkodást tesz szükségessé, s egyaránt jelenti: adni és kapni.

Az óvodában integrálás kritériumai:

- Betöltött 3. életév
- Közösségbe illeszthetőség
- Alapfokú önkiszolgálási szint megtaníthatóságának jelei
- Segédeszközzel vagy a nélkül történő helyváltoztatás

2. NEVELÉSI FILOZÓFIÁNK

*„Szólhatok az emberek vagy angyalok nyelvén,
ha szeretet nincs bennem,
csak zengő érc vagyok vagy pengő cimbalom.
Lehet prófétáló tehetségem,
ismerhetem az összes titkokat és mind a
tudományokat,
hittemmel elmozdíthatom a hegyeket,
ha szeretet nincs bennem mit sem érek.”*

/ Pál apostol első levele /

2.1. GYERMEKKÉP, ÓVODAKÉP, ÉRTÉKEINK

Az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család.

Az óvoda a köznevelési rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője, a gyermek 3. életévétől az iskolába lépésig. Az óvoda pedagógiai tevékenységrendszere és tárgyi környezete biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének legmegfelelőbb feltételeit. Az óvodában, miközben az teljesíti a funkcióit, a gyermekekben megeremtődnek a következő életszakaszba (a kisiskolás korban) való átlépés belső pszichikus feltételei.

Programunk elkészítésénél és a módosításánál is az eddigi eredményeinkre, pedagógiai törekvéseinkre és a helyi sajátosságokra támaszkodtunk, valamint lehetőség szerint figyelembe vettük a szülők, a klientúra igényeit. A program módosításához az alapot az Óvodai nevelés országos alapprogramja és az eddig használt saját helyi nevelési programunk adta.

Az óvodánkban **megtalálható értékeket és a jól működő gyakorlatot állítottuk középpontba**, és ezt öltöztettük fel –*„a fejlődő gyermeki személyiség szükségleteinek megfelelően”*– úgy, hogy a gyermek és felnőtt egyaránt komfortosan érezze magát. Óvodánk arculatát közösen kialakított **pedagógiai programunkban** határoztuk meg, mely az **egységes szemléletet** biztosítja számunkra. Az óvodapedagógusok változatos érdeklődése, mentalitása, **módszertani kultúrája**, pedig a **változatosságot**, egyediséget viszi a csoportok életébe.

A szeretetteljes, elfogadó, megértő előítélet mentes magatartás a harmonikus, biztonságot sugárzó derűs légkör, továbbá a magas színvonalú nevelőmunka megeremtésével –*biztosítjuk az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének optimális feltételeit, elősegítjük „gyermekünk személyiségének minél teljesebb kibontakoztatását”*, szem előtt tartva a „gyermekeket megillető különleges védelmet”, alkalmazkodva a sajátos nevelési igény típusához az eltérő mértékekhez az egyéni fejlődési sajátosságokhoz.

Nevelésünk az emberi személyiségből indul ki, abból a tényből, hogy az ember mással nem helyettesíthető szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben is egyedi személyiség és szociális lény egyszerre. A különböző pedagógiai, pszichológiai irányzatok közös tézise és saját hitvallásunk is, hogy a gyermek fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei „*életkoronként és egyenként változó testi-lelki szükségletek*”, a spontán és törvényszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg.

Szimmetrikus partnerkapcsolat kialakítására törekszünk, melyben mindig a gyermek érdekeit tartjuk szem előtt, *minden gyermek számára egyformán magas színvonalú és szeretetteljes hátrányait csökkentő, kiegyenlítő nevelésben részesüljön.*

Mindezeken felül kiemelten fontosnak tartjuk a következőket:

Életvitelünkkel, erkölcsiségünkkel, felkészültségünkkel modellt nyújtunk, értékeket közvetítünk. Szükségesnek tartjuk meghatározni pedagógusaink kívánatos attitűdjét, stílusát és azt, hogy mely sajátos értékeket kívánunk közvetíteni:

Személyes hatásunkkal, a gyermekcsoportok vezetőjeként törekszünk:

- A magyarságtudat alakítására, az anyanyelvi kultúra, a kulturális és természeti értékeink megismertetésére, megszerettetésére, a környezettudatos magatartás és életviteli stratégia, növény és állatvédelem, valamint zenei anyanyelv és hagyományápolás közvetítésére.
- A migráns családok gyermekeinek biztosítani az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, az interkulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét, az emberi jogai és alapvető szabadságának védelmét.
- A hátrányok csökkentésére, leküzdésére az esélyegyenlőség biztosítására az integrált és inkluzív nevelés tekintetében egyaránt.
- A humanista értékek közvetítésére és a szociális, erkölcsi normák kialakítására. A védelem, a biztonságérzet feltételeinek megteremtésére, valamint az elfogadás, tolerancia, a bizalom és egymás méltóságának a tiszteletben tartására, nem ad helyet az előítéletek kibontakozásának sem társadalmi, sem nemi, sem egyéb értelemben.
- Az elvárható személyiség jellemzők tudatos kifejlesztésére. Kultúrált megjelenés, kommunikációs kultúra, lelkiismeretes, humánus, empátias, önzetlen, megértő, megbízható, felelősségvállaló, őszinte, igazságos magatartás, amely önismerettel, önkontrollal párosuljon.

Munkavégzésünk ennek értelmében:

- együttműködő, együtt érző, segítőkész, megfontolt, toleráns,
- tudatos, határozott, rugalmas, nyitott, őszinte, kötelességtudó,
- döntőképes, kreatív, érdeklődő, igényes, megfontolt és alapos legyen.

A nevelési hatékonyság érdekében szakmai felkészültségünk, szaktudásunk szinten tartásához:

- törekszünk a magas szintű elméleti és gyakorlati felkészültség megszerzésére,
- folyamatos önképzéssel gyarapítjuk tudásunkat, megelőzve a csak rutinból végzett munkát,
- az önképzés mellett hangsúlyt helyezünk a továbbtanulásra és a szervezett továbbképzésre

ALAPELVEINK

- mindenkor a gyermek érdekeinek a figyelembe vétele, az alapprogramban meghatározott nevelő, személyiséghez igazodó fejlesztő, szociális, óvó-védő funkciókat alapul véve
- a különleges védelem a biztonságérzet feltételeinek megteremtése a gyermekek és az intézményben dolgozók számára
- a gyermeki személyiség iránti tisztelet, megbecsülés, szeretet, bizalom kinyilvánítása
- szeretetteljes, nyugodt, harmonikus, segítő, támogató, egymásra figyelő befogadó óvodai légkör megteremtése, a gyermek egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatása
- másság elfogadása, tiszteletben tartása
- minden érintett kapja meg a sajátos nevelési szükségletének megfelelő sérülés specifikus ellátást
- pedagógiai optimizmus
- humanizmus
- szülők megértése, elfogadása, együttműködés, együtt nevelés
- egyenlő bánásmód, esélyegyenlőség megvalósítása
- a gyermek iránti elvárást **SNI** jellege és súlyosságának mértéke határozza meg

2.2. NEVELÉSÜNK CÉLJA

Nevelésünk célja az **óvó-védő funkció megvalósítása, óvodásaink sokoldalú, harmonikus fejlesztése, a gyermeki személyiség kibontakoztatása, elősegítése, biztosítva minden gyermek számára az egyenlő hozzáférést, figyelembe véve az egyéni sajátosságokat és az eltérő fejlődés ütemét.** Elősegítjük a nemek társadalmi egyenlőségével kapcsolatos előítéletek megfelelő kezelését. Elsődleges mindezek megalapozásához nyújtott segítségadás.

Az átgondolt, tudatos **testi, értelmi, érzelmi, szociális képességek fejlesztésének eredményeként a magabiztos, boldog** (szívesen jár óvodába)

kommunikációra és társas együttélésre, együttműködésre képes, a környezetében jól eligazodó, koordinált, harmonikus mozgásra képes, a művészetek iránt fogékony gyermek, az óvodáskor végére a belső érés, a család és óvoda együttnevelése folyamán eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget. Közvetetten segítjük az iskolai közösségbe történő beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlődését.

Kiemelten fontosnak tartjuk az egészséges életmód szokásainak megalapozását a környezeti nevelést, melyet érzelmi oldalról megközelítve a környezeti kultúra kialakításán keresztül valósítunk meg. Óvodánk pedagógiai tevékenységrendszere, tárgyi környezete segíti a gyermek környezettudatos magatartásának kialakulását, és a gyermeki önkifejezés formáit.

Természetes anyagok felhasználásával a hatalmas udvar, park jobb, tartalmasabb kihasználása, további bővítése.

SNI-s gyermek esetében kiemelt célunk felkészíteni az önálló életvitelre, kialakítani az egészséges énképet, önbizalmat.

Minden érintett gyerek kapja meg az állapotának megfelelő gyógypedagógiai ellátást. A sérülés mértékétől függően részesüljön differenciált fejlesztésben.

A korai felismerés a fejlődést elősegítő diagnosztika segítse az óvodai életbe való integrálódást.

Óvodásaink *"legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége és egyben nevelésünk leghatékonyabb eszköze a mással nem helyettesíthető játék"*. A *játék* során az életkornak megfelelő műveltségtartalmakhoz juttatjuk gyermekeinket, miközben az "életre" készítjük fel őket egyéni adottságaik, képességeik és szükségleteik alapján.

Meghatározó a szerepük a gyermek kíváncsiságának kielégítésben, érdeklődésének felkeltésében *"motiváltságának, kreativitásának fejlesztésében és tanulási képességének megalapozásában"*. *A gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltségtartalmak, emberi értékek közvetítése.*

Szükség szerint fogunk továbbra is élni a prevencióval, a tanulási nehézségek és a nyelvi hátrányok csökkentésére, illetve a korrekcióval a jelentkező hibák kijavítására, valamint kiemelten szeretnénk foglalkozni a tehetséges gyerekekkel.

2.3. PROGRAMUNK FELÉPÍTÉSE

Programunk célmeghatározásából következik, hogy kiemelt helyet biztosítunk a környezeti nevelésnek, amely a nap egészében érvényesül, és jelen van minden nevelési, fejlesztési területen.

Az alapvető gyermeki tevékenységforma a játék. Az óvoda gyermek életében a tanulás és a munka nem elkülöníthető folyamatok, hanem egymással szoros összefüggésben álló, örömteli tevékenységek megélése, amelyek zömmel megtalálhatók a játékban.

Ez a három alaptevékenység - a játék, a tanulás és a munka - öleli fel, benne integrálódik a többi gyermeki tevékenység: a környező világ tevékeny megismerése, környezetünk művészeti megjelenítései és a mozgás.

2.3.1. ANYANYELVI NEVELÉS

Programunkban az anyanyelvi nevelés sajátos szerepet játszik. Sajátos, mert a Program célkitűzéseinek megvalósításához az anyanyelvi nevelés olyan folyamatossága szükséges, amely az egész óvodai életre kiterjed, valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat, *mert az egyéni érdeklődésre, kíváncsiságra épít.* Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása – beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabálykövetéssel – az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van.

Mindent átfogó jellege miatt egységben is tárgyaljuk, a megvalósulást - megvalósítást állandó kontinuitásban értelmezve

CÉLUNK

Az anyanyelv olyan szintű elsajátítása, amely hozzásegíti a gyermeket:

- a közérthető kommunikációhoz
- a gondolatok tartalmának pontos kifejezéséhez,
- a hétköznapi és az irodalmi szókincs szituációtól függő használatához,
- a kapcsolatokban fellépő problémák verbális megoldásához,
- az elemi metakommunikációs jelzések megértéséhez.
- nyelvi kommunikáció megalapozásához, megindításához, fejlesztéséhez
- az ösztönző környezet alakításához, az aktív nyelvhasználathoz

FELADATUNK

- a gyermek meg lévő tapasztalataira és élményeire és ismereteire építve a mindennapok során az aktív szókincs folyamatos bővítése,
- a foglalkozások alkalmával a passzív szókincs felszínre hozása, további élmények nyújtása
- a kérdés szabadságának biztosítása,
- az önálló beszéd „belső kényszerének „kialakítása,
- az egyéni megnyilvánulás dicsérete,
- a gondolatok, ötletek, kifejezésének formálása
- problémahelyzetek teremtése, (kérdéskényszer)
- vélemények meghallgatása (válaszadás!)
- a társas érintkezés gyakorlása - gyakoroltatása,

- beszéd és kommunikációs kedv fenntartása, ösztönzése
- az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés (tisztelet).

A MEGVALÓSÍTÁS FELTÉTELEI

- a derűs, szeretetteljes légkör megteremtése,
- a hibavetés megengedése (lehet rosszul mondani valamit, nem tudni valamit)
- sok beszélgetésre való alkalomnyújtás,
- „beszélgető sarok, mesesarok” a csoportokban,
- megszólalások dicsérete,
- szépen, tisztán, jól és szívesen beszélő óvónő.

A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

- Minimum:** - mondanivalóját a másik fél számára érthetően fejezi ki - szívesen vesz részt közös társalgásban
- idegen környezetben is meg mer szólalni
  - egyszerű konfliktus helyzetet képes szóban megoldani - megérti a metakommunikációs jeleket
  - értse az óvodai életben elsajátított a környezetébe előforduló szavakat, ha közvetlenül az adott tárgyat nem szemléli

SNI-s gyermek, integrálás esetén

- kiejtése sérülés fokának megfelelően érthető
- képes környezeti beszédhangok, emberi beszédhang differenciálására, elemi szükségleteinek verbális kifejezésére

Optimum: - relatív hosszabb ideig tud társalogni ismerős témáról,

- türelmesen meghallgatja társait és a felnőtteket
- szívesen részt vesz az anyanyelvi játékokban,
- helyesen használja a metakommunikációs jeleket,
- tisztán artikulál, beszédtempója egyenletes,
- jól használja a ragokat (ige és főnévragozás)
- értse és használja az óvodai életben elsajátított a környezetükben előforduló szavakat, ha közvetlenül az adott tárgyat nem szemléli

SNI-s gyermek esetén sérülése mértékétől függően

- képes a nyelvi alapon történő fogalmi gondolkodására
- a környezet megfigyelésére verbális megfogalmazásra
- az összefüggő, spontán beszédre

3. ÓVODAI NEVELÉSÜNK FELADATAI

*„Ha jó a cél, amit kitűztél,
akkor akadnak biztos eszközök...”
Vikingek*

3.1. EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD ALAKÍTÁSA

CÉLUNK

A családi szokásokat alapul véve a gondozás segítségével gyermekeink szükségletét, jó közérzetét, mozgásigényét kielégítjük. Elősegítjük az önállóvá válást, igényességet, rendszerességet és hozzájárulunk az **egészséges életvezetés, egészségóvás és megőrzés szokásainak kialakításához:**

- a testkép és az egészséghez való viszony alakítása, az életviteli szokások megalapozása, lelki egészség),
- a külső természeti környezet megismerése (napsugárzás, napfény, szél)
- nyelvi képességek fejlődésének elősegítése
- az óvodába lépés kiinduló állapotához képest a harmonikus fejlődés biztosítása
- képességeihez mérten az egészséges életmód elsajátítása és gyakorlása
- a sérült funkciók differenciáltabb működésének tudatosabb fejlesztése

FELADATUNK

A gondozás során:

- legfontosabb feladatunknak tekintjük a gyermek testi komfort érzésének, igényeinek, szükségleteinek kielégítését. Lehetőség szerint építünk az otthoni szokásokra is.

Az egészséges életritmus alakítása:

- törekszünk a családi és az óvodai nevelés összehangolására, közös javaslatokkal segítjük az otthoni nevelést - napirend, szokások szabályok, stb.

A kulturált étkezési szokások alakításakor:

- elemi szokás és szabályrendszert állítunk fel az étkezések lefolytatásához,
- példát mutatunk a hangulatos, esztétikus étkezéshez

A testápolás gyakorlása során:

- kialakítjuk a rendszeres és szükség szerinti tisztálkodás igényét
- törekszünk az egyéni igényeknek megfelelő, bensőséges kapcsolat kialakítására.

Az öltözködés gyakorlásakor:

- igyekszünk biztosítani, hogy az óvodai öltözék legyen kényelmes, könnyen le és felvehető, amely fejleszti a gyermek ízlését, önállóságát,
- lehetőség szerint hangsúlyozzuk a lányos ill. a fiús jegyeket a jellemző ruha-darabokkal - nemiség erősítése.

A testi képességek fejlesztése területén:

A mozgás - edzés megvalósításánál:

- gondoskodunk a gyermekek harmonikus, egészséges fejlődéséhez szükséges mozgásigény kielégítéséről, mozgásuk fejlesztéséről a csoportszobában és a szabadban egyaránt,
- nagy hangsúlyt helyezünk a levegőzésre, mert ennek során alkalmazkodik a gyermek szervezete az időjárás változásaihoz. „Nincs rossz idő, csak nem megfelelő öltözék.„
- körültekintően szervezzük meg a sétákat, kirándulásokat, amelyek a mozgáson túl közös élményt is jelentenek (a megtett út hossza és időtartama igazodjon a gyermek fejlettségéhez).

A pihenés, alvás megfelelő biztosításával:

- törekszünk az otthoni szokások pozitív befolyására (korai fekvés, elegendő alvásidő),
- tiszteletben tartjuk az alvási szokásokat (kedvenc játékok, kendők).

Az egészséges táplálkozási szokások kialakításában:

- figyelembe vesszük az egyéni igényeket - egyéni ízlések, allergiás gyerekek, liszt érzékeny gyerekek,
- hangsúlyt helyezünk az új ízekkel való ismerkedésre,
- a szülők pontos tájékoztatásával lehetőséget teremtünk a tápanyagszükséglet összehangolására. Folytatjuk jól bevált hagyományainkat szülői segítséggel: zöldség és gyümölcsnapok, saláta, kompót, savanyúság, stb. készítése.

Az egészségvédelem megvalósítása során:

- biztosítjuk a személyi és tárgyi feltételeket

- a betegségmegelőzés érdekében betartjuk és betartatjuk a higiénés szabályokat
- megfelelő szakemberek bevonásával, együttműködve törekszünk a lelki egészség ápolására, a viszonylagos érzelmi kiegyensúlyozottság megteremtésére.
- kielégítjük a különleges gondozási igényt, a csoportos és egyéni speciális megsegítéssel, sérülés specifikus módszerekkel, terápiákkal
- megtanítjuk és elfogadtatjuk a segédeszközök használatát,
- biztosítjuk a pozitív minta, az egészséges pszichés klíma kialakítását
- alakítjuk a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokásokat

A MEGVALÓSÍTÁS FELTÉTELEI

- a szociális háttér alapos ismerete - családdal való együttműködés,
- gyermekszerető óvónői és dajka kapcsolat kialakítása,
- az életkori sajátosságokon alapuló életritmus megszervezése,
- a tevékenységhez szükséges megfelelő idő, eszköz, hely biztosítása,
- szoros együttműködés az orvossal, szakszolgálattal, (logopédus, gyógypedagógus, konduktor, pszichiáter)
- az egészséges életmód kialakításához szükséges bútorok, játékok, változatos mozgáslehetőséget biztosító eszközök, speciális eszközök beszerzése,
- tiszta, gondozott környezet megteremtése

A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

Minimum:

Értelmi fejlettsége:

- használja a saját ellátásához, tisztálkodásához szükséges eszközöket,
- a kultúrált étkezés szokásait gyakorolja,
- használja a környezet tisztántartására, gondozására szolgáló eszközöket, ismeri személyes holmijának tisztántartási lehetőségeit.

Érzelmi - akarat fejlettsége:

- érthetően jelzi szükségleteit

Szociális fejlettsége:

- segít a terem szükség szerinti átrendezésénél és az ágyazásnál
- részt vesz a környezet rendjének, tisztaságának megőrzésére irányuló tevékenységben

Mozgás fejlettsége:

- elkezdődik az első alakváltozás
- mozgása célirányos, folyamatos, képes természetes mozgások elvégzésére
- képes változó tempójú, ritmusú, irányú mozgásra
- képes ujjai akaratlagos irányítására, a szem – kéz működése koordináltságot mutat

SNI-s gyermek, integrálás esetén:

- képes az akadályozottsághoz mérten az egészséges életmód szokásait, szabályait betartani

Optimum:

Értelmi fejlettsége:

- önállóan, segítség nélkül a tanult szokásokat, szabályokat betartva végzi az önkiszolgálást
- önállóan, kulturált étkezési szokásokat betartva étkezik
- környezetét esztétikai érzékenységgel, figyelemfelhívás nélkül, önállóan tisztán tartja, önállóan használja a környezet tisztántartására szolgáló eszközöket, személyes holmijait tisztán, rendben tartja

Érzelmi - akaratl fejlettsége:

- igényli, és akaratlagosan vesz részt testi-lelki komfortérzete alakításában,
- segítséget nyújt társainak, kisebbeknek a különböző önkiszolgáló tevékenységekben
- önállóan ügyel a környezete esztétikus rendjére

Szociális fejlettsége:

- segítséget nyújt társainak és a kisebbeknek a különböző önkiszolgálásra irányuló tevékenységekben,
- segít a terem szükség szerinti átrendezésénél és ágyazásnál,
- részt vesz a környezet rendjének, tisztaságának megőrzésére irányuló tevékenységben.

Mozgás fejlettsége:

- mozgása jól összehangolt koordinált, megfelelő ritmusú, viszonylag harmonikus, helyesen méri fel a térbeli viszonyokat
- finommozgásai sikeresek

SNI- s gyermek, integrálás esetén:

- a biológiai állapota és testi képességeinek fejlettsége, terhelhetősége tegye lehetővé, a sérülése fokának megfelelő önálló életvezetését.

3.2. AZ ÉRZELMI ÉS ERKÖLCSI NEVELÉS, SZOCIALIZÁCIÓ

CÉLUNK

Gyermekeink lelki egészségének megalapozása és megerősítése az érzelmi biztonságot nyújtó, derűs légkör megteremtésével, amelyhez elengedhetetlen a szeretetteljes, empátikus, elfogadó, következetes bánásmód és a változatos gyermeki tevékenykedés feltételeinek megteremtése az alábbiak szerint:

- **belső személyes világ alakítása - énkép, konfliktuskezelés, önértékelés**
- **a megkívánt magatartásforma, viselkedési stratégia alakítása,**
- **a szociális készségek alapozása (kommunikáció, empátia, kooperáció, altruizmus - önzetlen, másokra tekintettel levő, egészséges rivalizáció, versengés, konfliktus megoldás, kompromisszumkészség).**
- **csoportha való minél sikeresebb beilleszkedés**
- **a szokás- és normarendszer elsajátítása**
- **segítségkérés – elfogadás megfelelő módjának alkalmazása**
- ***állandó értékrendjében nevelje a gyermekeket annak elfogadására, megértésére, hogy az emberek különböznek egymástól***

FELADATUNK

Az én tudat és az önismeret alakítása:

Az óvodáskor elején a gyermek érzelmei gyorsan változnak, hangulata labilis, indulati kitörései hevesek. Jellemző a fokozott önállósodási tendencia és kezdeményező hajlam növekedése. Ennek értelmében:

- erősítjük az - én - tudatot a különböző tevékenységek és kapcsolatok során,
- kiemeljük az egy-egy gyermekre jellemző külső jegyeket, magatartását, teljesítményét, annak érdekében, hogy minden gyermek önálló, aktív személyként élje meg önmagát,
- támogatjuk az önkifejező, önérvényesítő törekvéseket, hangsúlyt helyezünk a szokás és szabályrendszer gyakorlására, elfogadására.

Társas kapcsolatok alakítása:

A társas együttélés alapvető emberi szokásait, normáit megalapozzuk a beilleszkedés és az együttélés megkönnyítése érdekében.

- lehetőséget teremtünk arra, hogy a gyermek kielégítse természetes társas szükségleteit

Az óvoda alkalmazottai és gyermek közötti kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi kötődés jellemzi.

Az óvoda dolgozóinak kommunikációja, bánásmódja, viselkedése modell szerepének jelentősége az érték és normarendszer közvetítésében, az attitűdök formálása során mutatkozik meg - érzelmi mintát nyújtunk, azonosulásra, mintakövetésre motiválunk:

- hangsúlyt helyezünk a verbális fejlesztésre, valamint a metakommunikációs jelzések megismertetésére,
- a gyermek kapcsolatairól, tevékenységeiről visszajelzéseket adunk,
- igényes türelemmel, a követelés, a bizalom és az elismerés segítségével formáljuk az egyént, amely a csoportba járó minden gyerekre hat,
- kihasználjuk a környezeti nevelés és a szociális érzelmek egymásra épülését.

Feladataink a következők:

- 1. nyitás a környezet felé:** - környezetünket pozitív és negatív jellemzőivel együtt ismerjük meg a gyermekeink,
- 2. megszerettetés és tudatosítás:** - a környezet észlelésében a pozitív érzelmekre közelítünk
- 3. elfogadás és tudatosítás:** - az élet, az élő tiszteletére nevelés
- 4. elutasítás és tudatosítás:** - a környezet tisztításának elítélése

A szocializáció szempontjából meghatározó, hogy mindenki jól érezze magát a csoportban. Éreznie, tapasztalnia kell a gyermeknek, hogy számon tartják társai, hogy szükség van rá. Ennek értelmében a kortársi kapcsolatoknak szerepük van a személyiségfejlesztésben, amire tudatosan építünk:

- közös élmények, tapasztalatok és az ezekről történő véleménycsere,
- vonzalmak kialakulása - barátságok ápolása, másság elfogadás,
- kapcsolattartás a távollévőkkel,
- nyitottság a csoportok között - átjárhatóság az udvaron.

Alapvető feladatunk, hogy közvetítsük és megalapozzuk a kapcsolattartás és a kívánt viselkedés alapvető szokásait, szabályait, melyek biztosítják gyermekeink számára a védettséget és a közös élet nyugalmát. Elvárásaink, valamint a társaktól kapott visszajelzések elősegítik a pozitív viselkedésformák kialakulását. Ennek feltétele, hogy minden gyermek számára közeli, érthető, érzelmileg elfogadható legyenek a normák.

A gyermekek is a társadalmi értékrendszer közvetítői. A csoport, mint külső kényszerítő környezet elvárást sugároz a gyermek felé.

„Az óvoda a gyermek nyitottságára épít, és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely hazaszeretet és a szülőföldhöz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.”

- a közösen megélt élmények fokozhatják a gyermek társas hatékonyságát, teljesítményét, módosíthatja viselkedését, alakíthatja önismeretét, önértékelését (kirándulás, színház, hangverseny)
- az együttműködés, az együttjátás, az együttdolgozás képességének kialakítását, gyakorlását eredményezi. A gyermeket társas tevékenységre sarkallják a következő tényezők:
- a társ jelenléte jutalmazó, erősítő jellegű, élményforrást jelent,
- a társak visszajelzése kapcsán alakul önértékelése,
- a közös tevékenység nagyobb eredménnyel zárul, felismeri, hogy „egységben az erő”,
- a közös játék, tevékenykedés csökkenti a stresszt, mert a társaság hangulatot teremt, segít a probléma megoldásában.
- a társas együttlét során alakulnak a vonzalmak és a taszítások, amelyek átgondolt nevelési feladatok elé állítanak bennünket. Törekszünk a különbözőségek elfogadtatására, tiszteletére. (az elfogadás és elutasítás a természeti környezetünkben lévő élőlényekkel szemben is megtalálható), alakítjuk a társakért, a csoportért érzett felelősségtudatot, az empátiát, valamint gyermekeink tűrő és konfliktus megoldó képességét.
- *a migráns gyerekek szocializálódását*
- hogy a kompetenciák megvalósulása érdekében szoros együttműködés szükséges a gyerekekkel, szakemberekkel, szülőkkel,
- a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait megfelelőképpen építsük be a pedagógiai folyamatokba

Beszoktatás

A gyermekek óvodai beilleszkedésének elősegítése nagyfokú körültekintést, tapintatot, szeretetteljes gyöngédséget és türelmet igénylő feladat. A beszoktatás során nem csak a kisgyermeket szoktatjuk új környezetéhez, hanem ezzel egy időben a szülőket is meg kell nyernünk az együttműködéshez.

A MEGVALÓSÍTÁS FELTÉTELEI

- családi, biztonságos, derűs légkör megteremtése a csoportban,
- pozitív attitűd, határozott mintaadás az óvónők és a dajkák részéről egyaránt,

- közös élmények, tapasztalatok, változatos tevékenység biztosítása az óvodában töltött idő alatt
- *„A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében szükség szerint különösen jelentős az óvoda együttműködő szerepe az ágazati jogszabályokban meghatározott speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel.”*

A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

Minimum:

Értelmi fejlettség

- önismerete, önértékelése csírái fellelhetők
- ismert helyzetben képes választani
- ismeri és érti az óvónő metakommunikatív jelzéseit (elismerés, nem tetszés, biztatás, öröm, bánat, szomorúság).

Érzelmi - akaratfejlettsége

- ismeri és megpróbálja betartani a viselkedés alapvető szabályait,
- törekszik az igazmondásra; képes a belátásra

Szociális fejlettség

- elfogadja a kezdeményezést, közeledést
- észre veszi mások munkáját, sikereit
- kérésre munkát, feladatot végez a csoport érdekében
- figyel társaira, érdeklődik felőlük

Mozgásfejlettsége:

- képes mozgásának tudatos irányítására

SNI-s gyermek, integrálás esetén:

A gyermek fejlettségi szintének és a sérülése fokának megfelelően érje el a minimum szintbeli elvárásokat.

Optimum:

Értelmi fejlettség

- érzékeny az óvónő metakommunikatív jelzéseire, magatartását törekszik ennek megfelelően alakítani
- szükség esetén képes a döntésre
- bízik önmagában

- ismeri szűkebb-tágabb környezetét, érdeklődést tanúsít a természeti és társadalmi környezet megóvása iránt,

Érzelmi - akaratfejlettsége

- az alapvető szabályokat betartja, melyek pozitív viselkedésformákban jelennek meg,
- magatartása kiegyensúlyozott, nyugodt
- kialakulóban vannak azok a magatartási formák, amelyek a természeti, társadalmi környezetünk megóvásához szükségesek,
- felelősséget érez a vállalt, ill. kapott feladatért, amelyet akkor is elvégez, ha nehézséget jelent, vagy ha érdeklődését már nem köti le,
- képes kívánságait elhalasztani, módosítani, ha erre szükség van,
- örül a közös sikernek,
- ismeri, szereti és védi környezetét,
- kötődik szülőföldjéhez

Szociális fejlettség

- keresi a napi interakciót gyerekekkel - felnőttel egyaránt,
- tisztelettudóan viselkedik a felnőttekkel, vigyáz saját és mások munkájának eredményére, megbecsüli azt
- képes az együttműködésre,
- felismeri a többség „erejét”, a közös tevékenység hasznát,
- saját kezdeményezésre munkát végez a csoport érdekében,
- figyelmesen hallgatja az óvónő és társai kérését, mondanivalóját,
- felajánlja segítségét, keresi a megoldást,
- együtt érez és érdeklődik társai iránt.

Mozgásfejlettsége:

- finom mozgásokkal fejezi ki az egyszerűbb metakommunikációt,
- napi tevékenységében a tárgyak rendeltetésszerű használata nem jelent nehézséget

SNI-s gyermek, integrálás esetén:

Megfelelő szakemberek közreműködésével a nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló, érzékszervi, értelmi vagy mozgássérült, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű gyermek fejlettségi szintjének és a sérülése fokának megfelelően váljon képessé egy számára új közösséghez való alkalmazkodásra, a meglévő viselkedési, szokás- és szabályrendszer elfogadására, az iskolai integrációra.

3.3. AZ ÉRTELMI FEJLESZTÉS, NEVELÉS

CÉLUNK

A „totális érzékelő apparátus” kialakítása, amely a **világ reális differenciált megismerését biztosítja**. Minden esetben szorosan kíséri a nyelvi fejlesztés, és a motoros **megtapasztalás**:

- sokoldalú érzéki tapasztalatszerzés segítségével érzelmi nyitás a környezet felé
- a kommunikatív, a kognitív és a pszichomotoros képességek fejlesztése
- az észlelés pontosítása, differenciáltabbá tétele,
- a mechanikus és logikai emlékezet fejlesztése,
- a kreatív képzelet alapozása,
- a figyelemkoncentráció, a szándékos figyelem alakítása,
- a problémamegoldó és kreatív, önálló gondolkodás fejlesztése
- a fogalmi gondolkodás kialakulásának elősegítése,
- pozitív érzelmek nyújtásával a környezeti jelenségek elfogadása
- az általános tulajdonságoktól eltérő megnyilvánulások tudomásul vétele
- a világ megismerésében a sokoldalú és fajtájú mozgások felhasználása.
- a meglévő ép funkciók bevonása a hiány pótlása érdekében
- különféle funkciók egyensúlyának kialakítása
- *a sajátos nevelési igényből* eredő sérült funkciók megsegítése
- olyan tapasztalatszerzés biztosítása a gyermek számára, amely feloldja az akadályoztatás miatti korlátokat, határokat,

FELADATUNK

- Gyermkeinket egyre több ismerethez juttatjuk önmagunkról, környezetükről és művészeti nevelés területeiről.
- Különböző tevékenységekben és élethelyzetekben biztosítva a gyakorlás lehetőségét.
- Építünk a mozgásfejlődés és a nyelvi-kommunikációs képességek kölcsönhatására, amely megmutatkozik a felnőtt-gyermek interakció, a testkép és a téri tájékozódás fejlődésében.
- Rendszerezzük a gyermek spontán szerzett tapasztalatait, ismereteit és célirányosan bővítjük annak érdekében, hogy az óvodáskor végére a

megismerő képességek fejlettsége lehetővé tegye az eredményes iskolai tanulás megkezdését.

- Egyszerű érthető szabályokat állítsunk fel, határozott, következetes elvárásokkal az egyéni sikereket segítő tulajdonságok, funkciókat fejlesztjük, a dicséret okát, megfogalmazzuk, biztosítjuk a folyamatos figyelmet, odafigyelést, segítségadást
- Szükség esetén a gyermek értelmi fejlődése érdekében speciális módszereket és eszközöket alkalmazunk

A MEGVALÓSÍTÁS FELTÉTELEI

- változatos tevékenykedés, tapasztalatszerzés lehetőségének biztosítása,
- naponkénti folyamatos új ismeretek nyújtása, rögzítése és a gyakorlás biztosítása az egész óvodában töltött idő alatt,
- szemléletes beszédminta nyújtása az óvodában lévő felnőttek által,
- fejlesztési terv készítése az egyéni differenciált fejlesztés megvalósítása érdekében
- speciális eszközök biztosítása

A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

Minimum

Értelmi fejlettsége:

- elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és a környezetéről,
- a vizuális észlelés során: megadott formákat, színeket megtalálja és kiemeli,
- adott tárgyak térbeli helyzetét felismeri,
- a vizuális információkat a térben elrendezi, sorba rendezi
- rövid idejű vizuális memóriája működik

Érzelmi- akarati fejlettsége

- törekszik az önértékelésre
- segítséggel kijavítja tévedéseit,
- természetes számára az övétől eltérő viselkedés - és gondolkodásmód

Szociális fejlettsége

- részt vesz a különböző tevékenységekben, aktív, kreatív, igényli a közös felfedezést, az együttes tapasztalatszerzést, gondolatok cseréjét

Mozgás fejlettsége:

- mozgás tevékenysége többnyire összerendezett

SNI-s gyermek, integrálás esetén:

A gyermek fejlettségi szintjének és a sérülés fokának megfelelően érje el a minimum szintbeli elvárásokat - a minimális szilárd tudást, melyre a későbbiekben építeni lehet.

Optimum

Értelmi fejlettsége:

- beszéde értelmes, folyamatos, nyelvtanilag helyes, beszédtechnikája jó,
- a hallott információkat: pontosan észleli és megkülönbözteti, adott hangot kiemeli, adott hangok egymásutánosságát felismeri
- alakot, formát, méretet, színt és az összetartozó részleteket felismeri
- alakulóban van globális, lokális és holisztikus szemléletmódja,
- a látott, hallott információkat összekapcsolja (keresztcsatornák együttműködése)
- képes a figyelemkoncentrációra, szándékos figyelme kb. 10 perces.

Érzelmi - akaratfejlettsége:

- önértékelés csirái fellelhetőek
- ellenőrzi saját tevékenységét
- képes megérteni és elfogadni játszótársaik, elgondolásait, tevékenységük logikáját

Szociális fejlettsége:

- képes az iskolai élet és a tanító elfogadására, az együttműködésre, a kapcsolatteremtésre és a szabályokhoz való alkalmazkodásra

Mozgásfejlettsége:

- mozgása összerendezett; együttes mozgása jó,
- célzott mozgásai eredményesek - szem -kéz-láb koordináció funkcionál,
- mozgástevékenysége nyugodt, ritmikus

SNI-s gyermek, integrálás esetén

- A sokoldalú érzékszervi megtapasztalás és játékba épített ismeretszerzés révén reálisak ismeretei,
- a környező világról, valóságról fogalmi kialakulásnak
- Elemi gondolkodási műveleteket alkalmaz segítséggel (képeségekhez mérten)

4. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGI FORMÁI

„ *A játszótársam mond, akarsz-e lenni
akarsz-e mindig, mindig játszani.....*”
Kosztolányi Dezső

4.1. JÁTÉK

A játék a 3-7 éves gyermek mindennapjait átszövő, mással nem helyettesíthető, legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége. Legfőbb ismérve, hogy belülről indítatott és vezérelt tevékenység, amelyhez nagyfokú örömmélmény társul. Minőségi változása, fejlődése a gyermeki fejlődés egészének a tükré. Benne ötvöződik úgy a mozgás, mint a szocializáció és a kognitív képességek fejlődése.

A játék során lehetőségünk nyílik a tapasztalatszerzés biztosítására, az értékalapozásra, valamint a képességek, szokások begyakoroltatásán keresztül kiépíthetjük a környezettudatos életszemlélet csíráit. Így válik a játék az *egész személyiségfejlesztés alapvető eszközévé, a pszichikumot, a mozgást fejlesztő, élményt adó tevékenységgé.*

CÉLUNK

- **Gyermekeink környezeti kultúrájának megalapozása és gyakorlása a játék, mint komplex tevékenység - segítségével.**
- **Az életviteli és a viselkedési szabályok megalapozása, gyakorlása gyerek-közelivé tétele.**
- **A nyelvi fejlesztés és a nonverbális kommunikáció alakítása.**
- **A *játék* fejlesztő hatásának tudatos felhasználása az értelmi és szociális területeken, az önszabályzó és alkalmazkodó funkciók fejlődésének elősegítése érdekében,**
- a tevékenységre összpontosításának megsegítése
- a sérült funkciók javítása érdekében speciális eszközök használatának biztosítása

FELADATUNK

- Mindennapi életünk megszervezésénél érvényre juttatjuk az óvoda és az óvodapedagógus feladatát, hogy a megfelelő csoportlélekszámot, helyet, időt, eszközöket biztosítsa a különböző játékformák érvényesülésével.

- Biztosítjuk mindazokat a feltételeket és élményszerzési lehetőséget, a különböző játékformák, gyakorlójátékok, a szimbolikus – játékok, a konstruáló játékok, a szabályjátékok zavartalan és tartalmas alakulásához szükségesek.
- Folyamatosan alakítjuk a játékkal kapcsolatos szokásokat, szabályokat.
- Tiszteletben tartjuk a gyermeki játék önállóságát, míg a saját maga és társai számára is biztonságosak. A nem kívánt viselkedési formák kialakulásánál beavatkozunk.
- Megfelelő magatartásmintát adunk, amelynek során számításba vesszük gyermekeink ötleteit, érdeklődést, érzelmeit, valamint készítjük őket önállóságuk, kreativitásuk kipróbálására.
- A játékban szükség szerint gyermekeink játszótársai, segítői ill. kezdeményezői vagyunk, tudatos jelenlétünkkel biztosítjuk *az élményszerű, elmélyült gyermeki játék kibontakozását.*
- *Mindezek megvalósulását segítik a feltételteremtő tevékenységek, az igény szerinti együttjátás, támogató serkentő magatartás, a nem direkt reakciók.*
- *A kiemelt játék túlsúlyának érvényesülése az óvoda napirendjében, időbeosztásában a játékos tevékenységszervezésben is megmutatkozik.*
- Figyelemmel kísérjük gyermekeink - mozgás, testséma, éntudat, percepció, gondolkodás és nyelvi,- fejlődését és szükség szerint élünk az egyéni fejlesztés lehetőségével.
- Segítjük, alakítjuk a gyerek közti kapcsolatokat és az együttműködési képességet.
- Segítjük a játék közben adódó pszichés zavarok körébe tartozó problémák megoldását empátiával, szakmai felkészültséggel

A gyermekek örömmel, szívesen fogadják azokat az új játékkezdeményezéseket, melyek feszültség oldással, szükségletcsökkentő hatással bírnak. A legtöbb újonnan felajánlott játék alkalmas az önmegmérettetésre, önmegvalósítási szándék kipróbálására, a sikerélményre.

A klasszikus játékfajták - gyakorló, szerep, barkácsolás, dramatizálás, bábozás, építő, konstruáló és szabályjáték.

Gyakorló vagy funkció játék:

Egyes szenzomotoros funkciók gyakorlására utal, amelynek eredményeképpen a gyakorolt funkciók működőképesebbek lesznek és fejlődnek. A gyerek a környezetével való tárgyi érintkezés során tapasztalatokat szerez. Ismétlések révén a különböző képességeit gyakorolja.

Szerepjáték:

A gyermek számára a legkedveltebb játék (4-5 éves gyermek domináns tevékenysége), melyben a felnőttek szerepét, tevékenységét, a felnőttek közötti kapcsolatokat, fiktív vagy valóságos élményeiket sajátos körülmények között, általánosított formában képzeletük segítségével reprodukálják. Témájuk legtöbbször valóságra épül, a gyerekek önállóan teremtik meg a felnőtt cselekvés visszaadásának lehetőségeit. A szerepjáték része a dramatikus játék, ezek témáját a mese és irodalom adják.

Barkácsolás:

Különböző eszközök segítségével, kötetlen formában, önkéntes alapon, saját elképzelése alapján alkot.

Konstruáló (alkotó) játék:

A cselekvés elválása a tárgytól és a tárgyi cselekvés általánosítása. Különböző építőelemekkel folytatott építőjáték, alkotások félkész elemekből, alkotások különböző anyagokból, anyagfélésekből. Átmenet a játék és a munka között. A szerepjáték keretén belül is kibontakozhat.

Szabályjáték:

Előre meghatározott pontos szabályok szerint valósul meg. Többnyire csoportos játék. Szereplők közötti együttműködést, alkalmazkodást feltételezi. Lehet értelmi képességeket fejlesztő és mozgásfejlesztő.

Bábjáték:

Művészi, jelképes kivitelezésével, magával ragadja a gyermeket. Közben módja van az események újbóli átélésére, felszínre kerülnek indulatai, megismerhetjük a gyermek fejlődését, alkalmazkodó képességét, szociális érettségének fejlettségét.

Csoportjainkban fellelhetőek és nyomon követhetők a spontán, a kezdeményezett és a fejlesztő játékokban egyaránt.

A szabad játék emberformáló, gazdagító hatása mellett fontosnak tartjuk az általunk, ill. a közösen és a fejlesztési szándékkal szervezett játékokat, bármely játékfajtában is jelenjen meg. Szükségesek, mert a spontán játék fejleszti, gazdagítja ugyan a személyiséget, de nem minden gyereknél olyan sokoldalúan, hogy az önmagában elegendő legyen az egyenletes, harmonikus fejlődéshez és az eredményes iskolakezdéshez.

1.Spontán	játék,	ahol	Tudatos	megengedő,	támogató,
egyértelműen	tükröződnek	és	biztonságot	adó	jelenlétünkkel
érvényesülnek	a gyermeki világ	és	potenciális	partnerként	vagyunk
a játék sajátosságai			jelen.		

2. Kezdeményezett játék, amelyet saját elképzeléseink alapján indítunk el, de a gyerek viszik és alakítják tovább. Nem a fejlesztés, hanem a közösen **alakított játék a fontos.**

Ötleteinket, javaslatainkat a gyerekek megnyilvánulásaihoz igazítjuk. Alkalmazkodunk az adott helyzethez és a gyerekek igényeihez. Ügyelünk arra, hogy a spontán játékot ne zavarjuk meg.

3. Fejlesztő játék, amely „beágyazódik” a játékba. Játékos jelleggel ugyan, de **feladatot, problémát** old meg. Szabad játék idején **joga van „nemet mondani”** sőt tanítani is szeretnénk gyermekeinket, hogy **éljenek a választás lehetőségével.**

Mint eszközt és módszert célzottan és tudatosan alkalmazzuk a fejlesztés érdekében egyénre szabottan és differenciáltan.

SNI-s gyermek, integrálás esetén:

Irányított segítséggel tudjon gyakorló, konstrukciós, didaktikus játékkal játszani, egyszerű szabályjátékban részt venni, és spontán is végezzen játéktevékenységet.

A fejlesztő játék során mérlegeljük:

- melyik területen fejlett, ill. melyik területen lemaradt gyermekek számára kínáljuk fel a lehetőséget,
- a felkínált tevékenység milyen irányban jelenthet fejlődést,
- Egy képességet milyen módszervariációkkal tudunk a leoptimalisabban fejleszteni,
- milyen játékos helyzetet tudunk teremteni az adott csoporthoz igazodva, úgy, hogy ne zavarjuk meg a többi gyerek elmélyült játékát,
- a gyerekek ötleteit felhasználva hogyan tudunk újabb elképzeléseket kibontani, további fejlesztő szabályokat meghatározni.
- Egy képességet milyen módszervariációkkal tudunk a leoptimalisabban fejleszteni,
- milyen játékos helyzetet tudunk teremteni az adott csoporthoz igazodva, úgy, hogy ne zavarjuk meg a többi gyerek elmélyült játékát,
- a gyerekek ötleteit felhasználva hogyan tudunk újabb elképzeléseket kibontani, további fejlesztő szabályokat meghatározni.

A MEGVALÓSÍTÁS FELTÉTELEI

- a gyermeki önállóság tiszteletben tartása
- megfelelő légkör, az óvodapedagógus magatartása, rugalmasság az udvari játékot zavaró körülmények kiiktatása
- megfelelő viselkedési formák, a gyermekek egymáshoz való szeretetteljes viszonya
- konfliktust okozó források kiküszöbölése
- hely, idő és eszköz biztosítása a gyermekek igényeinek, szükségleteinek megfelelően csoportszobában, udvaron egyaránt
- változatos ötletek, helyzetek, lehetőségek biztosítása, önálló, szabad kezdeményezések segítése
- alapvető magatartásformák és szabályok kialakítása
- új gyermekek számára az ismeretlen játékok megtanítása
- a differenciált szükségleteinek, képességeinek, fejlettségének megfelelő játéklehetőségek, játékeszközök biztosítása
- játékban való önállóság, ugyanakkor együttműködés kiteljesedés támogatása

A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

Minimum

Értelmi fejlettsége:

- kiválasztja a szükségleteinek megfelelő játékszereket,
- élményeit megpróbálja eljátszani

Érzelmi, akaratí fejlettsége:

- ismeri a játékszabályokat

Szociális fejlettsége:

- konfliktusait megpróbálja megoldani
- gyakorolja a toleráns, másokat tiszteletben tartó magatartást
- bekapcsolódik a közös játékba

Mozgás fejlettsége:

- mozgása célszerű, összerendezett

SNI-s gyermek, integrálás esetén:

- Képességeinek, ismereteinek fejlettségének sérülés specifikus tulajdonságainak a megfelelően a minimum szint elérése

Optimum

Értelmi fejlettsége:

- kezdeményező, aktív, kitartó a játékban,
- egyéni ötletei javaslatai, elképzelései vannak, amelyeket megvalósít,
- jól kommunikál, beszédét kiegészíti a metakommunikatív jelzésekkel,
- Saját ötletei alapján alkot, képes a különböző anyagok, eszközök kombinált alkalmazására is.

Érzelmi, akarati fejlettsége:

- ismeri és betartja a játékszabályokat,
- vállalja a számára kevésbé vonzó szerepet is,
- képes a siker és a kudarc elviselésére is.

Szociális fejlettsége:

- képes a közös megegyezésre,
- Igényli és betartja a kialakult életviteli és közösségi szokásokat, szabályokat,
- megpróbálja elfogadni az alá – fölé - mellérendelési viszonyt,
- kialakult a munkamegosztás, az együttműködés, az önérvényesítés képessége

Mozgás fejlettsége:

- finommozgása, szem-kéz koordinációja fejlett.

SNI-s gyermek esetén:

- Irányított segítséggel a játékszabályokat a tanult alternatíváknak megfelelően, alkalmazza, a játékeszközöket használja
- Képes az önálló és az együttes-közös játékokra egyaránt
- Egyszerűbb konfliktus helyzeteket képességeihez mérten megold

4.2. TANULÁS

„ *A spontán tanulástól a szándékos tanuláshoz a gyermek szinte észrevétlenül mintázódik át,* „

Páli Judit

CÉLUNK

Gyermekeink a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán tevékenység eredményeképpen az óvodáskor végére érik el azt a fejlettséget, hogy a játék átalakulhasson egy külső készletre reagáló tevékenységgé, amelyet a szándékos megtanulni akarás jellemez. Ehhez szükséges:

- a cselekvő aktivitás és sokoldalú tapasztalatszerzés biztosítása annak érdekében, hogy gyermekeink képességei - saját adottságaikhoz képest – optimálisan fejlődjenek (kommunikatív, kognitív, pszichomotoros),
- *a gyermek kompetenciájának a környezetéből és az óvodai élet tevékenységei során megszerzett ismereteinek, tudásának fejlesztése*
- **a közvetlen környezet folyamatos megismerésének, érzékelésének és észlelésének biztosítása,**
- **A kívánatos viselkedési szokások alakítása és a szociális készségek fejlesztése.**
- **Feladattudata, figyelme kiinduló állapotához, önmagához képest a fejlődés biztosítása**
- **Mindezt a szándékos megtanulni akarás jellemzi és támogatja a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését.**

FELADATUNK

- Felhasználjuk a játékban rejlő lehetőségeket.
- Gyermekeink életkorát, fejlettségét figyelembe véve választjuk ki a megfelelő tanulási formát és elősegítjük, hogy minden gyerek önmaga lehetőségeihez képest fejlődjön.
- A tanulást támogató környezet megteremtése során építünk a gyermekek előzetes tapasztalataira, ismereteire.
- Az egyéni fejlettségüknek megfelelően differenciált feladatadással készítjük Őket változatos tevékenységekre.
- Személyre szabott pozitív értékelésünk segíti a gyermek személyiségének kibontakozását
- Figyelembe vesszük, hogy a kisgyermekkorban a tanulás elsősorban nem megtanulás, hanem a tévedések korrigálása közben létrejövő tapasztalatszerzés.

- A nevelés folyamán arra törekszünk, hogy gyermekeink környezetüket felfedezve, kutatva és tapasztalatokat gyűjtve jussanak ismeretekhez.
- A közvetlenül érzékelt tárgyakhoz, élőlényekhez, szituációkhoz kapcsolva fogalmazzuk meg kérdéseinket, melyeket egyértelműen, pontosan, röviden és konkrétan teszünk fel, elősegítve a helyes válaszadást.
- Erősítjük a tanuláshoz szükséges pszichikus folyamatok alakulását:
  1. az értelmi képességek fejlesztését,
  2. az érzelmi érzékenységet a szociális és természeti környezetben
  3. az akarat tulajdonságokat.
- Az egyéni adottságokat figyelembe véve minden életkorban megkeressük az optimális terhelhetőségi szintet.
- Gyermekeinket olyan tapasztalatokhoz juttatjuk, mely során lehetőségük van az önismeretre, önértékelésre, valamint teljesítőkéességük megismerésére.
- Figyelembe vesszük az egyéni fejlődés ütemét.
- Az egyéni adottságokat figyelembe vesszük minden életkorban, megkeressük az optimális terhelhetőségi szintet
- Ügyelünk arra, hogy a kötetlen foglalkozásokon a témakörökhöz kapcsolódó tevékenységekből sorozatosan senki ne maradjon ki.

LEHETSÉGES TANULÁSI FORMÁK AZ ÓVODÁBAN

Játékban tanulás

Spontán játék során

- spontán tanulás – belső késztetés,
- utánzás, modellkövetés
- próbálkozik, kíváncsiság ébred,
- tapasztalatokat szerez, érzéseket, hangulatokat raktároz el

- óvónői irányítás, befolyás nélkül,
- utánozható, pozitív példa nyújtása.

Játékba ágyazott tanulás

Irányított játék során

- spontán tanulás – belső késztetés,
- játékként éli meg, játékos tapasztalatszerzés, felfedezés
- a gyermek azonosul vele

- külső késztetés: biztosítjuk a feltételeket, kihasználjuk a lehetőséget, kíváncsiságot ébresztünk az őt körülvevő világ jelenségei iránt.

Játékba integrált tanulás

Fejlesztő játék során

-spontán tanulás – belső késztetés, játékként éli meg

-külső késztetés: biztosítjuk a feltételeket, kihasználjuk a lehetőséget,
-kérdéseinkkel elősegítjük az érdeklődés, kíváncsiság megjelenését, ami vizsgálódásra, problémamegoldásra ösztönzi a gyermeket.

Játékra épülő tanulás

Kezdeményezés

-szándékos tanulás – belső késztetés
-tanulásként éli meg – elmélyed, koncentrálnak tárgyakra, cselekvésre (cselekvéses tanulás)

-külső késztetés: -a játékból kiindulva biztosítjuk a tanulás feltételeit, és teremtjük meg a megfigyelés, tapasztalatszerzés lehetőségét

Játékban tanulás

Foglalkozások:

-szándékos tanulás – érdeklő, szándékosan vállalja.
-az iskolai kívánalmaknak való későbbi megfelelés igénye. (cselekvéses tanulás)

Külső késztetés: szülői, óvónői elvárások

A gyógypedagógus, és az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés.

A gyermeki kérdésekre épülő ismeretszerzés érdekében nagy hangsúlyt helyezünk a kérdezői kedv kibontakozására, amely kedvezően hat a hiányos tapasztalatok pótlására, a meglévők gazdagítására és a hibák korrigálására.

ÉLETKORTÓL FÜGGŐ SZERVEZETT TANULÁS

Minden esetben érvényesülnie kell a komplexitásnak. A művészeti területekkel kiegészítve, több oldalról megerősítve közvetítjük **az információkat**.

Belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben az óvodásból iskolássá érik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevételével mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

3-4 évesek esetében:

A szabad játékban, ill. az irányított játékban való **spontán tanulási forma** elsődlegességét meghagyva élünk a **fejlesztő játék**, ill. szükség esetén kezdeményezések lehetőségével.

4-5 évesek esetében:

A spontán tanulás mellett biztosítjuk a kötetlen és a kötelező foglalkozásokon való részvétel lehetőségét.

5-6-7 évesek esetében

Az első félévben a spontán tanulási formák mellett **kötött mikro csoportos** foglalkozásokat, majd a második félévtől **kötött csoportfoglalkozásokat** is tartunk.

Az óvodapedagógus felkészültségének, beállítódásának függvényében teret engedünk az integráltan történő ismeretfeldolgozásnak is, építve arra a törvényszerűségeire, hogy a tanulás elemi szintjén az asszociációs kapcsolatoknak kiemelt szerepük van.

SNI-s gyermek, integrálás esetén:

- Sérülés specifikus, életkortól független tanulást biztosítunk
- A tanulás szervezését a gyógypedagógus és a szakember segítségével a sérülés specifikumától függően, egyéni fejlesztési tervek alapján végezzük

A MEGVALÓSULÁS FELTÉTELEI

- nyugodt légkör kialakítása, az elmélyült játék tiszteletben tartása
- tudatos, alapos felkészülés, tervezés, szervezés,
- a kötött és kötetlen foglalkozási forma közti szükség szerinti arány kialakítása (SNI-s gyermekek esetében a kötött foglalkozás dominál)
- problémahelyzetek megtervezése, átgondolása,
- az ismeretszerzés, ismeretközlés optimális (fejlettséghez igazított) módszerének, módjának kiválasztása,
- A kezdeményezés, foglalkozás időpontjának, helyének optimális megválasztása,
- a megfelelő munkaforma és az eszközök kiválasztása.

A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

„A gyermek az óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben az iskolában, az óvodásból iskolássá érik. A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez.”

Minimum

Értelmi fejlettsége:

- érzékelése, észlelése differenciálódik, képes rövid ideig koncentráltan figyelni
- önálló megfigyeléseket végez
- élményeit, tapasztalatait önállóan, érthetően, összefüggően elmondja,
- ellenőrzi saját tevékenységét.

Érzelmi - akaratfejlettsége:

- érzelmein megpróbál uralkodni,
- megjelenik szándékos figyelme

Szociális fejlettsége:

- képes az együttműködésre
- képes az egészséges versengésre

Mozgásfejlettsége:

- az eszközöket megfelelően, célszerűen használja, vigyáz a holmijára,

SNI-s gyermek, integrálás esetén:

- SNI-s gyermek képessé válik az ép gyermekek magatartási és viselkedési normáinak átvételére
- Reálissá válik önmaga megítélése
- Képes a monotonia tűrésre, a figyelem koncentrációra és az alkotási vágy szükséges szintjének elérése

Optimum

Értelmi fejlettsége:

- a jelenségeket változásukban felismeri
- fellelhető a bevésés, a felidézés és a fogalmi gondolkodás
- ellenőrzi saját tevékenységét, ismeri értékeit

Érzelmi - akarati fejlettsége:

- képes az önálló feladatvégzésre,
- képes kitartóan dolgozni, feladatát a kapott utasításnak megfelelően végzi el.

Szociális fejlettsége:

- betartja az együttélés alapvető szabályait, türelmesen meghallgatja társait és a felnőtteket,
- belátja tévedéseit, kijavítja hibáját,
- rövid ideig elviseli a monotóniát,
- képes a kudarcaiinak elfogadására, rivalizációra.

Mozgás fejlettsége:

- munkatempója egyenletes,
- finommotorikájának, szem-kéz koordinációjának fejlettsége lehetővé teszi a pontos feladatvégzést, *harmonikus finom mozgásra képes*
- *az egész gyermeki személyiség harmonikus fejlődésének segítése 3 éves kortól az iskolába kerülésig folyamatosan történik*
- megtanulja elfogadni az egyéni különbségeket
- felkészül az iskolai életre, integrált iskolai környezetbe beiskolázható, megfelelő időben
- képességeinek és állapotuknak megfelelő iskolatípusba kerül

SNI-s gyermek, integrálás esetén:

- elfogadja az egyéni különbségeket
- felkészül az iskolai életre, integrált iskolai környezetbe beiskolázható, megfelelő időben
- képességeinek és állapotának megfelelő iskolatípusba kerül

4.3. MUNKA JELLEGŰ TEVÉKENYSÉGEK

Cselekvőtapasztalással, játékos jellegű, célra irányuló tevékenység, amely külső irányítással folyik. „*a napi élet feltételeinek közös megteremtése*” érdekében. A gyerekektől belső fegyelmet, kötelezettségvállalást és annak teljesítését igényli.

CÉLUNK

A saját magukért és a társakért végzett játékos tevékenység értelmének, szükségességének és örömeinek felfogása, átélése.

- A belső és a külső szükségletek ösztönző hatását kihasználva a munkavégzéshez a kellő beállítódás és igény megalapozása
- **A környezet megismeréséhez, a tapasztalatszerzéshez és a munkavégzéshez szükséges képességek, készségek, tulajdonságok kialakítása.**
- A szociális és kommunikációs képességek gyakoroltatása.
- Képességeinek megfelelő közösségi munkatevékenység biztosítása
- Önkiszolgálási és a naposi feladatok ellátása önállóan vagy segítséggel

FELADATUNK

- Támaszkodunk a játékkal megegyező sajátosságokra, ugyanakkor erősítjük a munkára jellemző sajátos, eltérő vonásokat.
- Megteremtjük a rendszeres, folyamatos tevékenykedés lehetőségét, hogy az önként, önállóan, kedvük és képességük szerint végezhető önkiszolgálás során eljussanak a közösségért végzett munkáig (naposság, kisebbek segítése, mindennapi étellel kapcsolatos munka, alkalmoszerű munka.)
- biztosítjuk a környezeti neveléshez szorosan kapcsolódó tevékenységek megvalósulását:
- a környezet rendben és tisztán tartását,
- környezetünk esztétikusabbá tételét,
- növény-, állat- és kertgondozást,
- felfedeztetjük a munka szükségességét.
- rászoktatjuk óvodásainkat az önálló döntésre, feladatmegosztásra.
- fejlesztjük gyermekeink értékteremtő, együttműködő képességét.

- törekszünk arra, tudatosodjon bennük, mikor játsszák a munkát, és mikor végeznek eredményt, létrehozó munkatevékenységet.
- a közös munkavégzés, az együttműködés során alakítjuk a társas kapcsolatokat, megvalósul a saját és mások elismerésére nevelés.
- a munkafogások a gazdaságos munkafogások, műveleti munka megtanításával fejlesztjük a célszerű eszközhasználatot, a munkaszervezés képességét a résztvevők egyéni képességeihez igazodó munkabeosztást
- rávezetjük gyermekeinket, arra, hogyan tudnak önmagukon segíteni.
- megtanítjuk gyermekeinket, hogy különböző helyzetekben is képesek legyenek eligazodni, alkalmazkodni.
- a szülőket megtanítjuk, hogy a gyermeknek az önállóság elérése érdekében fontos az óvodában tanult tevékenységek otthoni gyakorlása

A MEGVALÓSÍTÁS FELTÉTELEI

- sokféle hasznos munkatevékenység lehetőségének biztosítása,
- nyugodt légkör, elegendő idő,
- megfelelő munkaeszközök beszerzése,
- a munkaeszközök helyének, használatának rögzítése,
- pozitív mintaadás,
- folyamatos, konkrét, reális a gyermeknek saját magához mérten fejlesztő értékelése- sikerélmények biztosítása.

A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

Minimum

Értelmi fejlettség:

- szükségletei, igényei szerint képes környezete célszerű és esztétikus alakítására,
- az önkiszolgálással kapcsolatos teendőket önállóan végzi,
- képes munkájához a megfelelő eszközök kiválasztására

Érzelmi - akarati fejlettsége

- átéli a munka örömét
- érzelmein, hangulatain próbál uralkodni

Szociális fejlettsége:

- tiszteli a munkát végző embert, megbecsüli a munka eredményét
- az önkiszolgálást gyakorlattan, pontosan, esztétikusan végzi

Mozgás fejlettsége

- az eszközhasználata célszerű
- mozgása koordinált

SNI-s gyermek, integrálás esetén:

- szűkebb környezetét sorrétűen ismeri, a megtanult munkafogásokat, mozgásokat alkalmazza (tárgyak és helyük ismerete, rendszeretet, higiéné)

Optimum

Értelmi fejlettség:

- meg tanul önállóan dönteni, a feladatot célszerűen szétosztani.

Érzelmi - akaratfejlettsége:

- átéli a munka örömét, értékteremtő voltát,
- kialakul felelősségérzete, kötelességtudata, kitartása,
- megjelennek a környezetbarát szemlélet csírái,
- önállóan is vállal munkát

Szociális fejlettsége:

- képes az alkalmazkodásra, segítőkész társaival és a felnőttekkel szemben
- igényévé válik a rendszeretet
- óvja a közös munka eredményét.

Mozgás fejlettsége:

- biztosan fogja és használja a különböző anyagú és nagyságú eszközöket.

SNI-s gyermek, integrálás esetén:

- az elsajátított mozgásmintát rögzít
- kisebb megbízatások önálló végrehajt

4.4. A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE

„ A környező világ iránti érdeklődés velünk születik. Születésünk pillanatától egy bonyolult és elkápráztató világ felfedezői vagyunk.”

Gerald Durrell

A nap egészét átható folyamat, amely szoros kapcsolatban áll minden nevelési területtel és gyermeki tevékenységgel, elősegítve a tárgyi-és emberi környezethez fűződő érzelmek, kapcsolatok, ismeretek alakulását. **Az óvodás gyermek érzelmi indíttatását alapul véve, céljaink eléréséhez tudatosan építünk a viselkedést irányító, tevékenységet elindító érzelmek hatására.**

A környezet megismerése során három, a gyermeki tapasztalatszerzés szempontjából egymástól elválaszthatatlan, ugyanakkor a tervezést tekintve elkülöníthető területre helyezük a hangsúlyt:

- a társadalmi, természeti környezet megismerésére,
- környezetvédelemre
- környezetünk mennyiségi, formai és téri viszonyaira.

CÉLUNK

- **A környező világ megismertetése, az érzelmi kötődés kialakítása -az érzékelés, az észlelés, a motoros tapasztalatszerzés, a kommunikáció és az együttműködés egységében - a nemzeti értékeink, helyi hagyományaink, valamint a néphagyományok, szokások, a tárgyi kultúra átörökítése érdekében.**
- **A sokoldalú tapasztalatszerzés és az élményszerű átélés biztosítása, hogy az életkoruknak megfelelő ismeretek birtokában biztonságosan tájékozódjanak, eligazodjanak környezetükben.**
- **A környező világ mennyiségi, formai és kiterjedésbeli összefüggéseinek felfedeztetése, megtapasztaltatása, lehetőség szerint természetes élethelyzetekben.**
- **A környezetvédelmi szemlélet megalapozása.**
- **A természetes környezetből ismeretek, tapasztalatok szerzése, megfelelő idő hagyása az események átélt tapasztalatok feldolgozására**
- **Az egyéni fejlődés elősegítése a képességekhez igazodó feladattartásával és a szükség szerinti irányított motivációval**

FELADATUNK

- Biztosítjuk a megfelelő feltételeket a gyermeki érdeklődés felkeltése, ébrentartása és megismerési vágyuk kielégítése érdekében.
- Elősegítjük a gyermekek önálló véleményalkotását, értékelési, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában
- Gyermekeink spontán érdeklődésére, kíváncsiságára, megismerési vágyára támaszkodva, és az évszakok (az ünnepek) adta lehetőségeket felhasználva élünk a folyamatos és alkalomszerű megfigyelések, tapasztalatszerzések lehetőségével.
- Megalapozzuk, és lehetőséget biztosítunk a kultúrált élet és az elvárt viselkedési szabályok és az erkölcsi normák gyakorlására.
- Alkalmat adunk a külső világ tevékeny megismerése a spontán és a tervszerű szituáció során:
- az érzelmi megközelítés a sokoldalú tapasztalatszerzés segítségével az ismeretrendszer bővítésével, a hatékony értékközvetítéssel (a tapasztalatszerzést kiegészítjük a mi - miért, hogyan magyarázatával),
- a képességek, szokások formálásával (kommunikatív, kognitív, pszichomotoros képességek, kulturhygiéniai és egészségügyi szokások).
- az életszemlélet, életvitel alakítása, gyakorlása a gyermeki aktivitás és a pozitív mintaadás segítségével (idő, alkalom, eszköz, feladat).
- Az élmények, tapasztalatok függvényében élünk a nyelvi fejlesztés lehetőségével (kérdések, válaszok, ok-okozat, elmélyítést szolgáló összehasonlítás, viszonyítás).
- **Az évszakok** változásait és a hozzájuk kapcsolódó **hagyományos és természeti ünnepek**, nyújtotta lehetőségeket felhasználva, készítjük el a **keretterveket**:
- **A tervek, hagyományok és ünnepek** érzelmi átélésre, örömteli közös tevékenykedésre nyújtanak lehetőséget, amelyek során tapasztalatokhoz, ismeretekhez juthatnak gyermekeink a környező világunkról.
- A meglévő ismeretekre, tapasztalatokra építünk, mindig a közvetlen környezetből indítunk
- Biztosítjuk a sikerélményt
- Sikertelenség esetén türelemmel, tapintattal fordulunk a gyermek felé
- A feladatadást mindig az elemi szinttől, az egyszerűtől kezdjük, amit a gyermek biztosan meg tud oldani

Gondot fordítunk arra, hogy:

- a szervezésben az életkoruknak megfelelően a gyerekek is részt vegyenek,
- a mindennapi élettől eltérő szokásrend és viselkedési forma érvényesüljön,
- a családok az események függvényében aktívan közreműködhessenek.
- **A tervek**, előrevetítik az elkövetkező időszak kellemes eseményeit.
- **A helyi hagyományok** egy részét a csoportok maguk alakítják ki, más részük több csoportra is kiterjed: kicsik megajándékozása, gyermeknapi multság, nagycsoportosok búcsúztatása, születés és névnapok.
- **Az ünnepek** - sajátos keretek között zajló, a mindennapoktól eltérő közösségi események, de előzményeiket és következményeiket a mindennapok eseményei jelentik.
- Megtapasztalják az ünnepnapok másságát, előkészületeit, viselkedési formáit, hangulatát az együttlét és az ajándékozás örömet.

Ünnepeinket három csoportra osztjuk:

- A gyermeki élet hagyományos ünnepei: Mikulás, Karácsony, Farsang, Húsvét, Anyák napja, Évzáró
- A természettel összefüggő jeles napok: Víz Világnapja (márc.22.)
Föld Napja: (ápr.22.), Madarak és fák napja: (máj.10.),
Környezetvédelmi Világnap (Jún. 4.) Állatok Világnapja (okt. 4.)
- - Nemzeti Ünnepeink: Március 15., Október 23.

4.4.1. A TÁRSADALMI, TERMÉSZETI KÖRNYEZET MEGISMERÉSE

- Család, családtagok, lakcím - a család élete, az együttlét, a szeretet, az ajándékozás öröme.
- A testápolás, a testrészek és az érzékszervek ismerete - az orvos, a betegellátás, a baleset-megelőzés szükségessége, egészségvédelem.
- Napszakok és tevékenységek:
- közlekedési szabályok ismerete (egyirányú járda nélküli utcák, metró a közlekedési kultúra megalapozása és a közlekedési eszközök megismerése).
  - Tájékozódás az óvoda környékén - bölcsőde, iskola, kertészet,
  - Udvarunk állatvilágának változásai.

- Házi és vadon élő állatok megismerése.
- Udvarunk növényvilágának változásai.
- Különböző növények, zöldségek és gyümölcsök felismerése.
- Vizsgálódások, megfigyelések - csíráztatás, hajtás.

4.4.2. KÖRNYEZETVÉDELEM

Környezetünk ismeretén, megbecsülésén, rendben tartásán és alakításán keresztül a megfelelő érzelmi kötődés kialakításával az élet tiszteletére és a tárgyi környezet óvására nevelünk:

- a napi élethez szükséges praktikus környezetalakítási tevékenységek a csoportban
- környezetünk esztétikus alakítása (gyermekalkotásokkal, növényekkel).
- a növény és állatgondozás teremben, szabadban,
- kerti munka az évszakok változásainak függvényében.
- környezet szennyezés megelőzése, szemléletformálás, megfigyelés vizsgálódás papír, elemgyűjtés, hó olvasztás.

4.4.3. KÖRNYEZETÜNK MENNYISÉGI, FORMAI ÉS TÉRI VISZONYAI

- Gyermekeink matematikai érdeklődésének felébresztése, az elemi ok-okozati összefüggések felismertetése, megtapasztaltatása, alkalmazásuk tevékenységekben
- A pozitív viszony kialakítása a problémahelyzetek megoldásához és a logikus gondolkodás megalapozásához.
- A matematikai fogalmak, kifejezések beépítése a beszédbe (viszony fogalmak, névutók, melléknévfokozás)
- Egyéni fejlesztés gyermekeink ismeretében.
- A tervezésnél figyelembe vesszük, hogy matematikai tapasztalatok a környezetünkből származnak, és igen jól elősegítik a többi nevelési terület fejlesztési feladataink megvalósítását is.
- A matematikai tapasztalatok és a többi nevelési terület koncentrációjának a megvalósítása.
- Spontán szervezett foglalkozások során foglalkozunk a halmazképzéssel, a számfogalom megalapozásával, valamint geometriai tapasztalatokhoz is juttatjuk óvodásainkat:

3-4 évesek esetében: a matematikai kíváncsiság és érdeklődés kibontakozásával a matematikai beállítódás és szemlélet megalapozása.

5-6-7 évesek esetében: az iskolai tanuláshoz szükséges képességek kifejlesztésére (kezdeményezéseken és a foglalkozásokon)

SNI-s gyermek, integrálás esetén:

- A fejlesztés differenciáltan mikro csoportos vagy egyéni formában történik a sérülés típusához és mértékéhez igazodva

A MEGVALÓSÍTÁS FELTÉTELEI:

- az egyéni életkori sajátosságok ismerete
- a megfelelő idő, hely és a fejlődést segítő eszköztár biztosítása
- az óvoda közvetlen és tágabb környezetének ismerete

A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

Minimum

Értelmi fejlettsége:

- képes a jelenségek egészének szemlélésére
- képes az elemi következtetésre, megfogalmazza ítéleteit
- felismeri a mennyiségi különbségeket
- jól tájékozódik a térben,
- matematikai tapasztalatait szóban kifejezi

Érzelmi - akaratfejlettsége:

- kifejezi ragaszkodását családjához
- figyelemmel kíséri a környezet változásait
- az ünnepi előkészületekben tevékenyen részt vesz
- hozzájárul a környezet esztétikai alakításához, díszítéséhez
- gondozza a környezetünkben élő növényeket, állatokat

Szociális fejlettsége

- közös tevékenységben aktívan részt vesz
- vállalt feladatát teljesíti
- képes környezetének praktikus átrendezésére

Mozgásfejlettsége:

- eszközhasználata praktikus

SNI-s gyermek, integrálás esetén:

- sérülési fokuknak megfelelően eligazodik az elemi matematikai fogalmak körében

Optimum

Értelmi fejlettsége:

- képes a jelenségek részeinek szemlélésére,
- felfedezi az ok-okozati összefüggéseket
- képes kérdései megfogalmazására, a gondolatok követésére; a problémák megoldására vállalkozik,
- felismeri a mennyiségi és minőségi különbségeket
- matematikai tapasztalatait szóban kifejezi.

Érzelmi - akarati fejlettsége:

- óvja környezetét,
- elutasítja a pusztítást, a környezetszennyezést
- kiáll nézetei mellett

Szociális fejlettsége:

- elfogadja és betartja az adott tevékenység által megkívánt magatartási módokat,

Mozgás fejlettsége:

- ügyesen végzi a finom mozgást igénylő feladatokat,

SNI-s gyermek, integrálás esetén:

- a sérülés mértékének megfelelően képes a problémamegoldásra egyszerűbb ok-okozati összefüggések felismerése, tapasztalatairól konklúziók levonására

4.5. KÖRNYEZETÜNK MŰVÉSZETI MEGJELENÍTÉSE

Kulturális nemzeti értékeink megismertetését, a művészetek megszerettetését óvodáskorban alapozzuk meg. A környezeti nevelés és a művészetek egymással szoros kölcsönhatásban állnak, hiszen a **művészet a világ sajátos, érzelmi nézőpontból való megközelítése**. A komplex esztétikai nevelés érdekében elsősorban játékidőben megjelenő spontán beszéd, ének, mozgás és képi kifejezésre építünk és felhasználjuk a művészeti alkotásokat, a népi hagyományokat, a drámajátékot is. Gyermkeinket olyan élményekhez juttatjuk, amelyek elősegítik:

A befogadás megismerését:

- a környező világ érzelmi megtapasztalásán keresztül a környezet harmóniájának, rendjének és a művészeti alkotások szépségének a felismerését, feldolgozását és élvezését,
A kreativitást, kommunikációt:
- az önálló, alkotó gondolkodás és önkifejezési vágy igényének kialakítását,
- az esztétikai alkotó tevékenység élményének és örömeinek megjelenését.

4.5.1. VERS, MESE

A vers és mese szorosan összefonódik az anyanyelvi neveléssel.
„...mindkettő a hétköznapitól eltérő, jobb hangzású, furcsa beszéd” Egy különös és játékos beszédkapcsolat, ahol a szellemi szükségletek kielégítése az erkölcsi és szociális tartalmak közvetítése a beszéd-tanulás-tanítás elősegítése közben kellemes, örömteli élményhez juttatjuk a gyermekeinket.

Az irodalmi tartalmak, a játékos mozgással összekapcsolt mondókák, dúdolóok, versek, „hozzájárulnak a gyermek érzelmi biztonságához, anyanyelvi neveléséhez”. A mese kiválóan alkalmas az óvoda gyermek világgépének, szemléletmódjának kialakítására.

CÉLUNK

- **Anyanyelvünk közvetítése, az anyanyelvi műveltség átadása. ápolása a biztonságos önkifejező képesség és a kreatív interakciós képesség kialakítása**
- Az irodalom iránti szeretet, érdeklődés, igény megalapozása
- Gyermekeink mesehallgatás iránti szükségleteinek kielégítése és a **magyar népmesék, népi gyermekköltészet átörökítése.**
- A sérülésnek megfelelően olyan módszerek alkalmazása, melyek segítik a gyereket a mese hallgatása, megélése és reprodukálása során

FELADATUNK

- Változatos irodalmi élményekhez juttatjuk gyerekeinket (mondóka, vers, mese, bábozás, dramatizálás).

- Az előadásmódnál szem előtt tartjuk a beszéd zenei elemeinek érvényesülését. A verset „Mondani (énekelni) és csinálni kell, a kisgyerekeknek csak úgy érdekes. A mesét viszont hallgatni jó.” *
- A felidézés, az újra átélés során lehetőségünk nyílik a nyelvi kifejezőkészség, az emlékezet fejlesztésére, és az összefüggő beszéd és párbeszéd gyakoroltatására.
- Elősegítjük gyerekeink etikai értékrendjének alakulását azzal, hogy indirekt úton közvetítjük számukra a különböző szituációkat, ráébresztjük a mélyebb értelemben vett pszichikus realitásra és a külvilágra irányított megismerési törekvésekre
- A belső képteremtést és a fantáziakép megjelenítése a gyermek saját vers és mesealkotása, annak mozgással és/vagy ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja, mely elősegíti az olvasás megszerettetését.
- Bővítjük a nyelvi kifejezőkészséget a szókészlet gyarapításával, a kifejezések, szólások, nyelvi fordulatok megismertetésével.
- Naponta többször kezdeményezünk verset, mesét a gyermekek kérésének, érdeklődésének megfelelően.
- Folyamatosan bővítjük az igényesen összeállított egyéni irodalmi repertoárokat, elsősorban a magyar népmese és a népi költészet köréből, amelyet kiegészítünk néhány írónk, költőnk művével.
- Ráhangoljuk gyerekeinket az előadások, színházlátogatások alkalmával egy más, de elsajátítani szükséges viselkedési formára.
- A személyes előadásmód varázsát megteremtjük az irodalmi alkotások hangulatainkra, humorának átadása érdekében
- Tájékoztatót nyújtunk a gyermek számára a külvilág és az ember belső világának legfőbb érzelmi viszonyairól, a lehetséges és megfelelő intézkedési formákról
- Konkrét feladataink:
  - kialakítjuk a vers és mesemondás helyét és a szokásokat,
  - megtervezzük az ismétlések és az új mese, a versmondás és a vershallgatás gyakoriságát.
  - megteremtjük a csendes együttlét feltételeit,
  - a verseket az elejétől a végéig, hangzósan mondjuk, nem tördeljük szakaszokra,
  - figyelünk az írói alkotások szövegűségére.
  - a mese és vershallgatás megszerettetése érdekében tudatosan ügyelünk a gyerekek fejlettségének megfelelően, a szövegben, a terjedelemben, a szerkezetben és a nyelvezetben megnyilvánuló fokozatosságra.

---

* Zilahi Józsefné: Nevelés az Óvodában verssel, mesével / Magyar Pedagógiai Társaság. 1989. 6. oldal

A MEGVALÓSÍTÁS FELTÉTELEI

- a gyermeki igények ismerete
- óvónői minta - követésre méltó tagolt, tiszta, jól artikulált beszéd, kifogástalan,
- nyelvhasználat, változatos mondatszerkesztés, szemléletes képszerű kifejezések és a metakommunikáció használata,
- a gyermeki igények ismerete
- pontos és biztos szövegtudás, alapos felkészülés - a cselekmény tartó pilléreinek felépítése, a párhuzamos részek, a fokozások felidézése.
- Olyan feltételek, szituáció megszervezése, amelyekben a hatások érvényesülnek (hang, képi effektusok megjelenítése)

A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

Minimum

Értelmi fejlettsége:

- a folytatásos meséket, verseket, meseregényeket kitartóan, élvezettel hallgatja, cselekményét nyomon követi,
- önállóan tud mondókát, verset, mesét mondani,
- kedvenc meséiről tud beszélgetni, képes önállóan is mesét kitalálni,
- a szerepeknek megfelelő hangszínt, erősséget megkülönbözteti, próbálja alkalmazni,
- kedvenc mesealakjait vizuálisan megjeleníti,
- különbséget tesz mese és valóság között
- elsajátít 0-5 mondókát, verset, népköltészeti alkotást

Érzelmi, akarati fejlettsége:

- figyelmesen, csendesén hallgatja a mesét
- vigyáz a könyvekre

Szociális fejlettsége:

- a megkívánt szokásokhoz alkalmazkodva hallgatja a verset, mesét és vesz részt a báb- és színi előadásokon,

Mozgás fejlettség

- mozgása összerendezett - ez segíti az eszközkészítő tevékenységében.

SNI-s gyermek, integrálás esetén:

- sérüléstől függően az auditív és vizuális észlelés, a beszéd motorika és az artikuláció kialakul

Optimum

Értelmi fejlettsége:

- megjegyzi a mese legfontosabb elemeit, szereplőit és beépíti a játékba
- összefüggően elmondja a mesét, kitalál mesét,
- kialakul a beszédhelyzethez és az anyanyelvi szabályokhoz igazodó, érthető beszéd; elbeszélése folyamatos,
- az ismert motívumokat megjeleníti a báb és a dramatikus játékokban
- kezdeményezzen játékidőben mesét, verselést, bábozást
- gondosan bánik a könyvekkel
- képes erkölcsi ítéletek megfogalmazására a mese során
- elsajátít 5-5 mondókát, verset, népköltészeti alkotást

Érzelmi, akarati fejlettsége:

- erkölcsi normái kialakulóban vannak, érzékeli az igazság - hazugság közti különbséget; helyesli a segítségnyújtást, elítéli a csúfolódást, a megszegyenítést; gyakorolja az udvariasságot,
- végigvárja a másik mondanivalóját

Szociális fejlettsége:

- kezdeményez játékidőben
- a megkívánt szokásokhoz alkalmazkodva hallgatja a verset, mesét és részt vesz a báb- és színi előadásokon,
- társ az énekes, halandzsás mozgásos improvizáló játékkezdemenyezésekben.

Mozgás fejlettsége:

- használja az érthetőséget, segítő gesztusokat, mimikát és utánzó mozdulatokat,

SNI-s gyermek, integrálás esetén:

- egyéni fejlettségi szintjének megfelelően képes az önálló vers-, mesetanulásra, bábozásra, illetve dramatizálásra

4.5.2. ÉNEK, ZENE, ÉNEKES JÁTÉK, TÁNC

Az élményt nyújtó közös éneklés, a dalos játékok, a mondókázás a gyermekek ének-zenei kultúrájának megalapozását segíti elő.

CÉLUNK

- A zenei érdeklődés felébresztésével (a természeti, társadalmi környezet esztétikuma), **a zenei anyanyelv megalapozása.**
- Gyermekeink zenei élményhez juttatása - az érzelmek, hangulatok egymásra épülése eredményezi a zenei emlékezet, képzelet és a harmonikus szép mozgás fejlődését.
- **A zenei élmények hatására megnövő képi és irodalmi alkotások iránti kíváncsiság, fogékonyság és alkotókedv felébresztése.**
- Az éneklés, a dalos játékok megszerettetése, a zenei ízlés és az esztétikai fogékonyság formálása során a zenei képességek - a hallás, az éneklési készség, a ritmusérzék, és a zenei formaérzék - fejlesztése.
- **Az éneklés játékban történő együttműködéssel párhuzamosan a kifejezőkészség és a pontos fogalmazás képességének fejlesztése.**
- Nagy hangsúlyt fektetünk az ölbeli játékok, népi játékok tanítására, a zenélés örömére
- Az éneklés, mint mindennapos feladat, tevékenység, örömforrás nyújtása legyen jelen a gyermek életében.
- A ritmusfejlesztés során elsődleges legyen, az egyenletes ritmus hangoztatása, érzékelése, és a megfelelő hangszer használata

FELADATUNK

- Folyamatosan bővítjük és frissítjük a zenei, zenehallgatási és irodalmi gyűjteményeket *„A népdalok éneklése, hallgatása a gyermek-néptáncot és népi játékot a hagyományok megismerését, továbbélését segítik”*
- A gyermek zenei képességeinek (a ritmus, éneklés, hallás, mozgás), a zenei kreativitásának fejlesztése érdekében eszközül használjuk, az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotásokat
- A zenehallgatási anyag kiválasztásánál figyelembe vesszük a gyermek nemzeti etnikai hovatartozását.
- Biztosítjuk a felnőtt minta spontán utánzását a zenei tevékenység keretein belül.
- A zenei anyagot elsősorban a hat hangterjedelmű magyar népi gyermekdalok, altatók, hintáztatók, höcöggetők, simogatók, mondókák, rigmusok alkotják, amelyet kiegészíthetünk néhány műdallal és a környező országok dalaival is.
- Megismertetjük és megtanítjuk az ünnepekhez kapcsolódó dalokat, szokásokat, ápoljuk az ünnepi hagyományokat.
- Felkészülünk a zenei nevelés alkalomszerű és tervszerű formáira.
- Felkészítjük gyermekeinket a zenehallgatás adta öröm befogadására

- Mondókák segítségével a helyes beszéd ritmusának és a hang lejtésének gyakoroltatása
- Játékos hangszín differenciálási gyakorlatokkal segítjük az emberi, állati, természeti, társadalmi környezet hangjainak gazdagabb befogadását és értelmezését

Szabadidős, spontán helyzetek kihasználása

-a nap folyamán bármikor

A jó zenei légkör megteremtésével motiváljuk a gyermekeink éneklési kedvét és elősegítjük a zenei formaérzék és a játékos táncmozdulatok fejlődését a teremben és a szabadban egyaránt.

Szervezett foglalkozások

-kötött, vagy kötetlen formában

A foglalkozásokon a fokozatosságot és a gyerekek igényét szem előtt tartva bővítjük a játékok, dalok, mondókák számát.

Zenei képességek, készségek kialakítása, fejlesztése:

1. Éneklési készség fejlesztése:

-minden alkalommal

- középerős, könnyed, lágy, tiszta éneklés, jó artikulálás, szép kiejtés,
- megfelelő hangterjedelmű és magasságú dalok kiválasztása

2. A zenei hallás fejlesztése

-az akusztikus és belső hallás fejlesztése

- magas-mély, halk hangos megkülönböztetése, hangszínek felismerése,
- belső hallás - dallamfelismerés, dallambújtatás

3. A ritmusérzék fejlesztése

-a mondókák, dalok, ismétlődő súlya

- egyenletes leütés - (nagy hangsúlyt helyezünk a változatos mozgásforma és a megfelelő tempó megválasztására - szünet alatt is!)
- ritmus - hosszabb és rövidebb egységek egymásutániségének érzékeltetése (csak ha az egyenletes lüktetést teljes biztonsággal érzik és segítség nélkül is pontosan, tapsolják - szünet alatt nem!)
- egyenletes lüktetés és a ritmus összekapcsolása,
- tempóérzékelés - állandó tempóartásra szoktatás, gyors - lassú érzékelése
- mozgáskultúra - járás, játékos mozgások, egyszerű, ismétlődő mozdulatok
- hangszerek - változatos ütőhangszerek.

4. A zenei formaérzék fejlesztése -a motívum érzékeltetése
alkotókészség fejlesztése
5. Zenehallgatás vagy irodalmi anyag -minden alkalommal

A MEGVALÓSÍTÁS FELTÉTELEI

- megfelelő zenei légkör megteremtése,
- pozitív modell - és mintaadás,
- zenei eszközök biztosítása (kellékek, hangszerek),
- szokások, szabályok kialakítása, rögzítése.

A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ JELEI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

Minimum

Értelmi fejlettsége:

- az ismert dalokat tisztán, érthető szövegkiejtéssel énekli,
- jól érzi és érzékelteti az egyenletes lüktetést,
- megkülönbözteti az egyenletes lüktetést a dal, a mondóka ritmusától,
- képes a visszaéneklésre, dallambújtatásra, az énekes beszédre,
- felismeri, és különbséget tesz a halk-hangos, magas-mély, gyors-lassú között és megjelenik zenei szókincsében is,
- felismeri társai hangját, a dalt dúdolásról, dallamtöredékről, motívumról és hangszerjátékról,
- jártas a zörejhangok és a természetes, mesterséges környezet hangjainak felismerésében,
- megnevez és használja az egyszerű ritmushangszereket
- felismeri, és különbséget tesz a halk- hangos között
- 20. ismer; 15. tudjon; 5. jól tudjon

Érzelmi, akaratfejlettsége

- szívesen dúdolgat, énekel játékidőben is
- megérzi a zene hangulatát

Szociális fejlettség

- örömmel vesz részt a foglalkozásokon, önként vállal szerepet
- ismeri a játékszabályokat
- képes az együttműködésre

Mozgás fejlettség

- egyszerű utánzómozgással el tudja játszani az énekes játékokat maga is talál ki mozdulatokat,
- tud természetes tempóban járni kézfogással és a nélkül, próbálkozik az egyöntetű körbejárással, egyenes testtartással

SNI-s gyermek, integrálás esetén:

- bátor, örömteli zenei megnyilvánulásokat végez (énekel, mondókázik, hangszert használ)

Optimum

Értelmi fejlettsége:

- néhány mondókát és dalt felismer a ritmusáról,
- ritmusmotívumokat visszatapsol, képes dallambújtatásra
- 25. ismer; 20. tudjon; 10. jól tudjon

Érzelmi, akarati fejlettsége:

- szívesen dúdolgat, énekel játékidőben is
- reagál a művészet eszközeivel.

Szociális fejlettsége:

- a vállalt szerep, feladatot, magabiztosságot jelenít meg,
- oldja meg, alkalmazza a játékszabályokat, szóban is megfogalmazza azokat
- képes a szerepek elosztására, az önzetlen viselkedésre.

Mozgás fejlettsége:

- képes a változatos térformák kialakítására és az egyensúlyváltást kívánó mozdulatokra (kilépés, dobbantás), az irányváltatásra, gyakorlott a térbeli tájékozódásban
- az ismert dalokat tisztán, érthető szövegkiejtéssel énekl

SNI-s gyermek, integrálás esetén:

- képes önálló szerepvállalásra, éneklésre, szituációs játékokra
- egyszerűbb ritmusgyakorlatokat elvégezre
- képes egyszerűbb mozgáskoeográfiák utánzására
- tudja a dalos játékok szabályait

4.5.3. RAJZOLÁS, FESTÉS, MINTÁZÁS, KÉZIMUNKA

A vizuális nevelés a „látás művelését „a környező világ megismerését, feldolgozását és örömteli újraalkotást teszi lehetővé.

„Mit rejt magában a gyermek rajza, alkotása? A világ olyan birtokbavételét tükrözi, ahol több a szív, mint a kiszámíthatóság. Ebben a tükörben helye van a Napnak, a Holdnak, a csillagoknak, a meséknek, az álmoknak, mindannak ami kinccsé válhat az emberi boldogságban.

Mit rejt magában még a rajz? az élet tükrözését, lendületét, rejtett mozgásokat, amelyeket elevenné tesz a vonal, a folt, a szín, a ritmus.

S mi vezeti ezeket? Az érzés, a szív, a ritmus, ami egyé tesz bennünket a világgal, s ami korlátlanul árad minden gyönyörűen eszmélő gyermekben.,,

Czinke Ferenc

CÉLUNK

- **Környezetünk érzékszervekkel történő közvetlen megtapasztalás, megismerése és összerendezése során** a vizuális műveltség, a vizuális képességek és az intellektuális látásmód kialakítása.
- Az esztétikai érzékenység kifejlesztése, az alkotó-befogadó képesség, a fantázia a kreatív gondolkodásmód alakítása.
- Az egyéni fejlettségi szintnek megfelelően a vizuális nyelv használatának megalapozásának, gyakorlása.
- Az örömteli cselekvés, az önálló munka elénképzeléseinek megvalósítása
- Azoknak a képességeknek a kialakítása, melyek segítségével a gyermek érzelmeinek, gondolataink, ismeretinek közvetítőivé válik
- A gyermekek fejlesztése az életkoruk, fogyatékosságuk miatti adottságaik és képességeik által behatároltan

FELADATUNK

- A közös élmények, tapasztalatok, megfigyelések, környezetünk érzelmi megtapasztalása, a valóság felfedezése és az emberi alkotásokkal való találkozás során alakítjuk gyermekeink látáskultúráját, és ízlését,
- Az örömteli tevékenység során fejlesztjük óvodásaink vizuális észlelését, emlékezetét, képzeletét, gondolkodását.
- Megteremtjük a vizuális önkifejezés „nyelvi” erősítésének lehetőségét azzal, hogy ösztönözzük gyerekeinket a verbális kiegészítésére.
- Megismertetjük a gyermekeket az ábrázolás különböző fajtáival, népművészeti elemekkel, esztétikus tárgyi környezettel
- Megteremtjük a tárgyi és hangulati feltételeket.

- Megismertetjük gyermekeinket a különböző eszközök, anyagok tulajdonságaival, használatával.
- Biztosítjuk az örömteli próbálkozás, vizsgálódás, gyakorlás feltételeit.
- Kialakítjuk, hogy legyen óvodásainknak igénye az alkotásra, önkifejezésre, a környezetünk esztétikai alakítására, az esztétikai élmények befogadására
- Kiemelten fontosnak tartjuk a kézmozgás ügyesítését és a technikák pontos elsajátítását, használatát, és eljárásait.
- A különböző technikákat a kiscsoportban, a firkakorszak elején ismertetjük meg a gyerekekkel.
- Elősegítjük a spontán és tudatos megfigyelések, gondolatok, érzések különböző módon történő képi-plasztikai kifejező nyelvének fejlesztését az egyéni fejlettségi szint alapján.
- Felébresztjük az alkotó kedvet, a kreativitást.
- Támazkodunk a környezeti nevelés és az esztétikai megismerés területeinek koncentrációjára az eredményes személyiségfejlesztés érdekében.
- Az életkori jellemzők alapján számításba vesszük az utánzás, a minta követés spontán megjelenését, pedagógiai jelentőségét.
- A „művek „tükrözik gyermekek érzelmi megnyilvánulásait és a világtól szerzett tapasztalatait, amelyek az egyéni fejlesztéshez nélkülözhetetlenek.
- A sajátos nevelési igényeinek megfelelően a gyermeki személyiség megnyilatkozását segítjük, megfelelő minőségű és formátumú eszközök segítségével
- Alapokról induló kellő információ átadásával segítjük
- A gyermek alkotását értéként kezeljük

A vizuális nevelés megvalósításának területei, tevékenységei:

Képalakítás:	Rajzolás	-díszítés, kollázs, dombormű, agyag plakett stb., készítése
	Festés	-színkeverés, viaszkarcc, lenyomatok, díszítés létrehozása,
Plasztika:	Mintázás	-térbeli kompozíciók kialakítása, képlékeny anyagok alakítása, formálása
	Kézimunka	-szerkesztő, konstruáló, díszítőmunka során: mintázás, szövés, fonás, kötözés, díszítés, m tépés, hajtogatás, varrás, ragasztás, applikálás szerkesztés, barkácsolás, kézimunka és az ábrázolás technikájának együttes használata.

Építés:	-térbeli alakzatok–mozgás, összefogódzás, -különböző elemek–búvóhelyek, sátrak, házak... -homokból, hóból építés, -térbeli tapasztalatok, megfigyelések, tájékozódás, téralakítás, statikai tapasztalatok, arány viszonyok
Műalkotásokkal való ismerkedés:	-műalkotások, albumok, népművészeti tárgyak

Az óvodáskor elején a szándék nélküli - látszólag szándékos ábrázolás a jellemzői.

- szervesen beépül a játékba, a gyakorló játék egy fajtája (nyomhagyás, firka),
- a spontán és a kezdeményezett tevékenység során hangsúlyt helyezünk:
  - a technikák és az eszközhasználat tanítására, gyakorlására,
  - a környezet rendjének megőrzésére való igény kialakítására,
- téma jelölés - legfeljebb utólag hasonlítjuk valamihez.

Az életkor előrehaladtával megjelenik a szándékos ábrázolás:

- szervesen beépül a játékba, de inkább a szerepjátékra hasonlít,
- az együttjátszás lehetőségét kihasználva kapcsolódunk be és kínálunk fel egy új alkotási lehetőséget. (eszközök, lehetőségek, élmények változatos biztosítása).
- kezdeményezéseken hangsúlyt helyezünk:
- a vizuális gondolkodásmód alakításával felfedezhetjük, hogy minden ábrázolható, megjeleníthető
- eszközhasználatunk további tökéletesítésére és a minél változatosabb technikák gyakoroltatására.

A szándékos ábrázolás az óvodáskor végére, az iskolába lépés időszakában teljesedik ki:

- továbbra is beépül a játékba, ahol érvényre jut az ön-és egymást gerjesztő folyamat,
- az eszközöket készségszinten kezelik, változatos technikai eljárásokkal dolgoznak,
- lehetséges foglalkozási formák: kezdeményezés, mikrocsoportos és közös kötelező foglalkozások.

A témaválasztás alapelvei:

- változatos élményalaphoz juttatjuk gyerekeinket,
- szem előtt tartjuk, hogy legyen idő az élmények érzelmi - értelmi feldolgozására,
- a téma jelölése során tág megoldási lehetőséget biztosítsunk,
- a téma kijelölésénél törekszünk a fejlesztési lehetőségek megvalósítására.

A MEGVALÓSÍTÁS FELTÉTELEI

- közös élmények tapasztalatok biztosítása,
- megfelelő légkör, hely és idő az elmélyült munkához,
- méretben és minőségben megfelelő eszközök biztosítása,
- az eszközök biztonságos kezelésének megtanítása,
- megfelelő tárolóeszközök megfelelő helyen,
- szabályok kialakítása, betartatása,
- a foglalkozások megszervezése

A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

Minimum

Értelmi fejlettsége:

- a képi kifejezés változatos eszközeivel jeleníti meg élményeit, elképzeléseit
- emberábrázolásában feltünteti a részformákat, jelez egyszerűbb mozgásokat, mozdulatokat,
- ismeri a színeket, árnyalatukat, színhasználatát változatos,
- környezetéről, munkájáról, műalkotásokról megpróbál véleményt mondani.

Érzelmi - akaratfejlettsége:

- ügyel az esztétikus megjelenítésre, tisztán dolgozik
- képes az újrakezdésre, az ismétlésre

Szociális fejlettsége:

- önálló és együttes alkotásokat végez

Mozgás

- ismeri, használja az eszközöket

SNI-s gyermek, integrálás esetén:

- olyan készségek, képességek birtokába jut, melyek segítik az írás előkészítését

Optimum

Értelmi fejlettsége:

- felismeri a tárgyak térbeli kiterjedését, megnevezi a főbb formai jellemzőket
- ötletes az építésben és a téralakításban
- formaábrázolása változatos, hangsúlyozza a jellemző jegyeket

Érzelmi - akaratfejlettsége:

- környezete, saját munkája színhangulatát észreveszi
- igényli a tevékenység naponkénti gyakorlását

Szociális fejlettsége:

- önálló és együttes alkotásokat végez,
- érvényesíti elképzeléseit,
- a megadott szabályt képes tartani,
- a monoton munkát is képes elvégezni.

Mozgásfejlettsége:

- változatosan, biztosan használja a különböző eszközöket, technikákat.

SNI-s gyermek esetén:

- sérülés fokától függően megfelelő önbizalommal, önismerettel rendelkezik
- alakult képi-plasztikai kifejezőképessége
- képzeletvilága fantázia-kreativitása segítségével korának megfelelő alkotásra képes

4.6. MOZGÁS

A mozgás a gyermekek legtermészetesebb tevékenysége, az óvodai élet szerves része, amelynek segítségével **információhoz jutnak környezetükről és önmagukról** egyaránt. Megtalálható, úgy a szabad játékokban, a testnevelési foglalkozásokon, mint a környezeti és művészeti nevelésben, vagy a gondozási és önkiszolgáló tevékenységben egyaránt.

„A rendszeres egészségfejlesztő testmozgás, a gyermekek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos játékok és feladatok, a pszichomotoros készségek és képességek kialakításának, formálásnak és fejlesztésének eszközei. Az óvodáskor a természetes hely-, helyzetváltató-, és finommotoros mozgáskészségek tanulásának, valamint a mozgáskoordináció intenzív fejlődésének szakasza, amelyeket sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlási formákkal, játékokkal szükséges elősegíteni. Mindezek

nagymértékben hozzájárulnak a tanulási képességek kompetenciák kialakulásához, fejlődéséhez.”

CÉLUNK

- Gyermekeink természetes mozgáskedvének megőrzése, a mozgás megszerettetése.
- Az egészséges **életviteli szokások megalapozása.**
- A mozgáskészség fejlesztése, a **mozgástapasztalatok** bővítése és a megfelelő gyakorlási lehetőség biztosításával a **pszichomotoros képességek fejlesztése.**
- A testi képességek és a fizikai erőnlét fejlesztése.
- Az értelmi és szociális képességek kialakítása.
- Örömszerzés, a sérült funkciók fejlesztésének harmonikus megteremtése az állapotuknak megfelelő mozgás és játékformákkal

FELADATUNK

- Elősegítjük, hogy a mozgás gyermekeink igényévé váljon és beépüljön szokásrendszerükbe.
- Prevenációs, ill. korrekciós feladatainkat még tudatosabban tervezzük, mert a szűrések eredménye azt mutatja, hogy nő a hanyag tartású gyerekek száma.
- A minél több szabad levegőn való mozgással biztosítjuk gyermekeink edzettségét, teljesítőképességét, egészséges életmódot erősítő egyéb tevékenységeknek végzését, az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembevéve – minden gyermek számára
- A testséma fejlesztése során erősítjük az én tudatot
- A közös mozgás során gyarapítjuk a társas kapcsolatok alakulását, társra figyelmet, növeljük az alkalmazkodó és együttműködő képességüket, önuralmukat, toleranciájukat.
- A látott, hallott és elvégzett mozgásformákkal elősegítjük a keresztcsatornák fejlődését. Fejlesztjük periférikus látásukat.
- Fejlesztjük gyerekeink észlelését a téri irányok és a különböző formák bemozgásával.
- A különböző mozgások kivitelezése és felidézése során lehetőségünk nyílik környezetismereti, matematikai, zenei (ritmus) és vizuális tapasztalatok nyújtására.
- Fejlesztjük a beszédészlelést és értést, valamint a mozgással kapcsolatos szókincsüket.
- A mozgásfejlesztés közben fokozottan ügyelünk, arra hogy:
  - az életkornak megfelelően fogalmazzuk meg az utasításokat,
  - a bemutatás az elhangzott utasítással szinkronban legyen (látható minta, hallható utasítás és a motorikum együttesen jelenjen meg)

- a zavartalan gyakorlás lehetőségének biztosításával elősegítjük a koordinált mozgás további alakulását,
- az érést erőltetett gyakorlással nem siettetjük.
- Az udvari és épületen belüli mozgás lehetőséget biztosítjuk speciális mozgásfejlesztéssel, szakember segítségével
- Káros helyzeteket elkerüljük
- Speciális eszközöket, tornaszereket alkalmazunk, specifikus eszközöket használunk, sérülésnek megfelelő biztonsági intézkedéseket megteszünk, alkalmazzuk
- Állandó gyakorlás lehetősége mellett az esetenkénti variációkhoz ötleteket nyújtunk

A mozgásfejlesztést két területen valósítjuk meg:

1. Mozdásfejlesztés a játéokban - a mozgáskedv és igény kielégítésére törekszünk:

- megteremtjük a mozgásra inspiráló biztonságos környezetet a csoportszobában és az udvaron egyaránt,
- alkalmat biztosítunk, hogy minden gyerek a fejlettségének és temperamentumának megfelelően kielégíthesse mozgásigényét,
- megőrizzük, továbbfejlesztjük gyerekeink mozgáskedvét és megtanítjuk, betartjuk az alapvető szabályokat.

Törekedni kell a gyermeket legjobban fejlesztő kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazására és a szabad levegő kihasználására.

Az eszközök és a tevékenység kiválasztásánál figyelembe vesszük gyerekeink életkorát, fejlettségi szintjét és a csoport összetételét:

3 - 4 évesek: nagymozgások és testséma fejlődésének elősegítése, gyakorlása

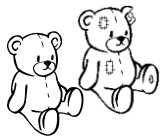
4 - 5 évesek: szem-kéz-láb koordináció, és az egyensúly fejlesztése, valamint a téri fogalmak megértése, lemozgása az oldaliság érzékeltetése,

5 - 6 évesek: a finommotorika, valamint az észlelés és a mozgás közbeni alaklás, formaállandóság fejlesztése.

2. Mozdásfejlesztés szervezett foglalkozásokon - a tudatos fejlesztésre koncentrálnunk:

Mindennapi testnevelés:

- a napirend fontos része, mely a gyermek fejlettségétől, életkorától függően napi 15-20perc,
- megalapozzuk azt az igényt, hogy rendszeresen mozogni jó és szükséges,
- a középpontban a mozgásos játékok állnak, amelyek aktív pihenést jelentenek a gyermekeknek.

Testnevelés foglalkozások:

- a foglalkozások anyaga a járás, futás, a gimnasztika, a főgyakorlatok, valamint a játék. A játék a testnevelés legértékesebb része, amely egy foglalkozáson belül többször is megtalálható a feladattól függően, hol, mint cél, hol, mint eszköz,
- a speciális preventív gyakorlatok beiktatásával gondot fordítunk a lábboltozat és a gerinc erősítésére,
- figyelembe vesszük az adott csoportba járó gyerekek fejlettségét, fejlődési ütemét.
- biztosítjuk, hogy az egyéni tempójuknak megfelelően gyakorolhassanak és differenciált feladatadással a képességeiknek legmegfelelőbb mozgásos feladathoz juttatjuk őket.

A MEGVALÓSÍTÁS FELTÉTELEI

- a gyerek mozgásfejlettségi szintjének, mozgásigényének, valamint a korosztály testi fejlődési jellemzőinek ismerete,
- megfelelő hely és eszköz biztosítása,
- a szabad mozgás feltételeinek biztosítása.
- Az együtt mozgás élményének nyújtása, mozgásos tapasztalatok lehetőségének biztosítása
- A prevenció, a korrekció, és a kompenzáció együttes megvalósulása

A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

Minimum

Értelmi fejlettsége:

- kialakult a testfogalma és a személyi zóna ismerete,
- ismeri az elemi verbális utasításokat

Érzelmi fejlettsége:

- a szabályokat betartja
- örül, ha sikerélményhez jut

Szociális fejlettsége:

- többnyire alkalmazkodó és együttműködő
- az előírt szabályok betartására törekszik

Mozgás fejlettsége:

- mozgása összerendezett
- észlelése egyre pontosabb
- képes futás közben jelre irányt változtatni
- törekszik a hanyag tartás kiküszöbölésére

SNI-s gyermek, integrálás esetén:

- örömmel, szívesen mozog
- alkalmazkodik a foglalkozás rendjéhez
- képes a mozgás utánzására, egyszerű utasítások követésére
- sérülési fokának megfelelően jártas az alapmozgásokban

Optimum

Értelmi fejlettsége:

- érti a szóbeli utasítást, az egyszerű szakkifejezéseket, vezényszavakat,
- képes a testrészeken megtanult irányokat a tér tárgyaira kivetíteni,
- mozgással kapcsolatos szókinccse gazdag,
- mozgás a szokásrendszerébe épül

Érzelmi fejlettsége:

- képes uralkodni mozdulatain, a gyakorlatokat fegyelmezetten végzi,
- a szabálytalanságot elutasítja,
- a másik sikerének örül, a kudarcot elviseli.

Szociális fejlettsége:

- önként vesz részt egyéni-, csoportos-, és váltóversenyekben,
- az előírt szabályokat betartja,
- felismeri a közös erőfeszítés előnyeit, örül a közös sikernek,
- toleráns, társaival képes egyezsége jutni,
- együttműködő

Mozgás fejlettsége:

- megfelelő ritmusú,
- képes különböző formák bemozgására,
- anyag tartása megszűnik,
- keresztcsatornái, periférikus látása jól működik,
- behunytt szemmel is képes bizonyos mozgásformák elvégzésére,
- tud természetes járást ütemes járással váltakoztatni,
- képes futás közben személyeket, tárgyakat kerülni.

SNI-s gyermek, integrálás esetén:

- sérülésének megfelelően nagymozgása, finommozgása egyensúlyérzéke, mozgáskoordinációja kialakult
- az akadályozottságának mértékétől függően az udvari játékokon, tornaszereken biztosan mozog

5. NEVELŐMUNKÁNK SZERVEZÉSE, TERVEZÉSE

*„Nem szánom én az ostobát,
Kinek üres a mennyek boltja,
Ki méltó látni a csodát
Az a csodát magában hordja.”
Babits Mihály*

Az óvodai nevelés tervezését, valamint a gyermekek megismerését és fejlesztését, a fejlődésük nyomon követését különböző kötelező dokumentumok, továbbá az óvodapedagógusok által készített – nem kötelező – feljegyzések, dokumentumok is szolgálják.

Az óvodai élet szervezésében a gondozás folyamatában is az óvodapedagógus és az óvodai nevelőmunkát segítő alkalmazottak, összehangolva neveli, kapcsolatait építi a gyermekekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését. A teljes óvodai életet magában foglaló foglalkozások mindegyikét óvodapedagógus tartja.

5.1. A CSOPORTOK SZERVEZÉSE

Több éves hagyományainkat, helyi adottságainkat és a pedagógusaink attitűdjét figyelembe véve szervezünk homogén és heterogén csoportokat is. A csoportok szervezésének alapja a felmenő rendszer, mely megszünteti a korcsoportisméltés miatti csoportváltást. A vegyes csoportokban az egymáshoz közeli korosztályok találhatók.

Az SNI-s gyerekek csoportba kerülése esetén a csoport létszámát a törvényben előírtaknak megfelelően alakítjuk /Kt. 1993.évi LXXIX. Törvény 3. számú mellékletének 3. pontja/

A hagyományos óvodai élet szervezése az integrációval kiegészül a speciális ellátásokkal és fejlesztésekkel.

5.2. A NEVELÉS IDŐKERETEI

A gyermek egészséges fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a heti rend biztosítja a feltételeket a megfelelő időtartamú párhuzamosan végezhető, differenciált tevékenységek tervezésével, szervezésével.

Napirend

A tevékenységekhez és a gyermek egyéni szükségleteihez igazodó jól szervezett napirenddel hozzájárulunk az egészséges fejlődéshez szükséges biológiai és pszichológiai feltételek megteremtéséhez, elősegítjük a szokások kialakulását. A tevékenységek közötti harmonikus arányok biztosításával a játék

kitüntetett szerepét megtartva célunk, hogy minél gördülékenyebben teljenek az óvodai mindennapok és az elkerülhetetlen várakozáshoz, szokjanak hozzá gyermekeink.

SNI-s gyerekek szülei fokozottabban kövessék nyomon a gyermek napirendjét, igazodjanak az egyéni fejlesztés ütemezéséhez. A napirend összeállítása tükrözze az SNI-s gyermek igényeit, szükségleteit. (Más a tevékenységi idő, hosszabb az étkezés időtartama, a gyermek gyorsabban elfárad, több gyakoribb pihenésre van szüksége.)

Heti rend

Az ésszerű, az adott gyerekcsoporthoz igazodó heti rend a folyamatosság, a rendszeresség, és a nyugalom kialakítását segíti elő csoportjainkban.

Az általános napi és heti rend mellett azzal párhuzamosan pontos időbeosztással történik a speciális megsegítés.

Elveink

- Minden nevelési évben az óvónők az adott gyerekcsoport igényei, szükségletei szerint pontosítják a heti rendet,
- Figyelembe vesszük és alkalmazkodunk egymás napirendjéhez,
- Fiatalabb életkorú gyermekeink számára rugalmasabb heti rendet állítunk össze, míg az iskola megkezdése előtti évben nagyobb hangsúlyt helyezünk a heti rend szorosabb betartására.
- Amely csoportban SNI-s gyermek van a csoport és a gyerek érdekében megfelelő mértékű rugalmasságot biztosítunk

Kötött foglalkozás

3 - 4 évesek

Testnevelés

Kötetlen foglalkozás

Külső világ megismerése
Ének, zene, énekes játék, tánc
Vers, mese

Rajzolás, festés, mintázás

4 - 5 évesek

Testnevelés
Külső világ megismerése
Matematika

Ének, zene, énekes játék, tánc
Vers, mese,
Rajzolás, festés, mintázás

5-6-7 évesek

Testnevelés
Külső világ megismerése-
Matematika
Ének, zene, énekes játék, tánc
Rajzolás, festés, mintázás,

Vers, mese

(A mérés értékelés helyi rendszere az IMIP 4.1.2.:4.2.1. fejezeteiben található kiegészítve a 4-5-6-7. számú mellékletekkel.)

SNI-s gyermek számára a napi foglalkozások kötelezők

- Az egyéni fejlesztések idejére biztosítjuk a „rehabilitációs időszávot”
- Gyógypedagógus által készített egyéni fejlesztési terv alapján valósítjuk meg a gyermekek fejlesztését

6. GYERMEKVÉDELEM

A gyermekvédelmi törvény, az ENSZ Gyermek jogairól szóló egyezményének és a Köznevelési törvényben foglaltak ismeretének alapján az óvodai gyermekvédelem és a gyermekvédelmi munka az alábbi feladatokat tartalmazza:

- a gyermek és a családi háttér megismerését (családlátogatás)
- szükség szerinti segítségnyújtást a szülőknek ahhoz, hogy a törvényben meghatározott kötelezettségeiknek eleget tegyenek.
- szociális támogatás megszervezését - étkezési hozzájárulás, rendszeres nevelési segély,
- a hátrányok leküzdése érdekében a fokozott odafigyelést és az egyéni foglalkozások megszervezését,
- a folyamatos kapcsolattartást a Gyermekjóléti Központ és a Pedagógiai Szakszolgáltató Központ, Családgyógyzóval.

Nagy hangsúlyt fektetünk a prevencióra (lehetőségeinkhez képest), a veszélyeztető okok feltárására és a már kialakult problémák kezelésére. A veszélyeztetettség okai a következőkben rejlenek:

Környezeti okok:

- alkoholistá vagy kábítószeres szülői háttér
- válófélben lévő szülők, különös tekintettel arra, ha ez a vártnál nagyobb problémát okoz a családban
- rendezetlen családi és környezeti háttér, rossz lakásviszonyok
- gyermeket veszélyeztető túlzott engedékenység

Sikerkritérium: kapcsolat kialakításával a veszélyeztetettség csökkentése, esetleg megszüntetése (szülők, gyermekjóléti szolgálat, orvos, családsegítő központ)

Anyagi okok:

- önhibájából vagy önhibáján kívül rossz anyagi körülmények között élő család (munkanélküliség, alacsony jövedelem stb.)

Sikerkritérium: óvodavezető, óvodapedagógus, gyermekvédelmi felelős javaslatára önkormányzati étkezési hozzájárulás, természetbeni juttatások, szociális juttatások (ruhaakció szervezése). Rendkívüli segélyezés elősegítése /a rászoruló családok számára.

Egészségi okok:

- a gyermeknél fennálló tartós vagy időszakos egészségkárosodás (liszt-, tejérzékenység, cukorbetegség stb.)

Sikerkritérium: a megfelelő kapcsolatfelvétellel a gyermekek egészségi állapotának minőségi javulása.

A gyermek személyiségében rejlő okok:

- magatartási zavarokkal küzdő gyermek
- beilleszkedési problémák, antiszociális viselkedés

Sikerkritérium: egyéni fejlesztési cselekvési terv alapján pszichológus, fejlesztőpedagógus, óvodapedagógus segítségével magatartási zavarok csökkentése a beilleszkedési problémák megszüntetése, a problémás gyermek közösségbe való beillesztése, a gyermek elfogadtatása társaival.

Az SNI-s gyermekek esetében a folyamatos konzultáció a megfelelő szervekkel a hátrányok csökkentése érdekében (szükség szerint a szülőknek pszichés és anyagi segítségnyújtás, támogatás az akadályozottság mértékétől, és a család anyagi háttérétől függően)

Gyermekvédelmi felelős feladata:

- a veszélyeztető okok feltárása,
- információgyűjtés,
- a problémás gyerekek felmérése, statisztikai adatok nyilvántartása az intézményben,
- stratégia kidolgozása a kialakult probléma kezelésére (cselekvési terv készítése, kapcsolatfelvétel a szülővel, óvodavezetővel, pedagógussal, az intézkedő szervvel, folyamatos információ csere),
- családlátogatás,
- programok, előadások szervezése,
- jogi törvényi hátterek ismerete, szakirodalom gyűjtése,
- tájékoztatás, szükség esetén esetkonferencia összehívása a közös cél érdekében,
- konferencián való részvétel,
- éves írásos beszámoló készítése,

7. ÓVODÁNK KAPCSOLATRENDSZERE

Mindenki számára, aki intézményünkkel kapcsolatban áll válják természetévé a befogadó attitűd kialakulása, majd erre építve a feltételek megteremtésén át segítsék a megvalósulást.

7.1. CSALÁD - ÓVODA KAPCSOLAT

A legszorosabb kapcsolatban a szülővel, az óvodánkba járó gyermekek családjával állunk. Szem előtt tartjuk, hogy a gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége. A viszonylag kevés optimálisan jól működő családok esetében folytatjuk és kiegészítjük a megkezdett nevelést. A gyerekek többségénél viszont szükség van a családi nevelés hiányosságának pótlására és a fejlődésben lévő lemaradások korrigálására.

A kapcsolattartás alábbi módjaival élünk:

- napi kapcsolattartás a folyamatos tájékozódás és tájékoztatás érdekében,
- családlátogatás - egyszer mindenkit meglátogatunk otthonában szükség szerint felmerülő problémák megoldása érdekében, esetleg gyermekvédelmi felelőssel, erről feljegyzést készítünk
- szülői értekezletek - a gyermeket, a csoportot, az óvodást és a szülőket érintő témák megbeszélése,
- az eredményes nevelés érdekében pedagógiai témájú beszélgetés, előadás szervezése
- szülői vélemények, javaslatok meghallgatása.
- fogadóóra igény szerint, előzetes megbeszélés alapján,
- nyílt napok, évente invitáljuk a szülőket a napi életbe való bepillantásra.

Ezen kívül lehetőséget biztosítunk az érdeklődőknek bármikor a csoport életébe való bekapcsolódásra.

- ünnepek közös programok, kapcsolat mélyítésére, egymás szokásainak még jobb megismerésére, a nevelés elvek közelítésére nyílik lehetőségünk. (gyümölcs szüret, Mihály-napi vásár ültetés, kerti nagytakarítás, sportdélután, karácsonyi munkadélután, alapítványi programok)
- a hatékonyabb együttműködés érdekében kérdőív formájában is mérjük észrevételeiket, az óvoda munkájáról, az intézménnyel szembeni elvárásokról

A szülőkkel való kapcsolatrendszer kialakításában együttműködésünk alapelvei:

Az óvodapedagógus figyelembe veszi a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesíti az intervenciós gyakorlatot – a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait.

- kölcsönös alkalmazkodás
- együttműködéshez szükséges kapcsolatteremtés és segítség megfelelő módjának kialakítása, folyamatosság biztosítása
- egymás tiszteletben tartása
- rugalmasság
- konszenzusok megtalálása, egymás elfogadása a nevelésben
- az egészséges gyereket nevelő családok részéről az SNI-s gyermekek elfogadása
- nemzeti, etnikai kisebbséghez tartozó és migráns gyermekek elfogadása, tiszteletben tartása, szocializációjának elősegítése

1. Felnőtt gyermek kapcsolat

Az óvónő modell szerepének jelentősége az érték és normarendszer közvetítésében, az attitűdök formálása során mutatkozik meg - érzelmi mintát nyújtunk, azonosulásra, mintakövetésre motiválunk:

- hangsúlyt helyezünk a verbális fejlesztésre, valamint a metakommunikációs jelzések megismertetésére,
- a gyermek kapcsolatairól, tevékenységeiről visszajelzéseket adunk,
- igényes türelemmel, a követelés, a bizalom és az elismerés segítségével formáljuk az egyént, amely a csoportba járó minden gyerekre hat,
- kihasználjuk a környezeti nevelés és a szociális érzelmek egymásra épülését.

Feladataink a következők:

1. nyitás a környezet felé:	-környezetünket pozitív és negatív jellemzőivel együtt ismerjük meg a gyermekeink,
2. megszerettetés és tudatosítás:	-a környezet észlelésében a pozitív érzelmekre közelítünk
3. elfogadás és tudatosítás:	-az élet, az élő tiszteletére nevelés
4. elutasítás és tudatosítás:	-a környezet tisztításának elítélése

2. Gyermek-gyermek kapcsolat:

Az óvodai közösség alakulásában fontos, hogy mindenki jól érezze magát a csoportban. Éreznie, tapasztalnia kell a gyermeknek, hogy számon tartják társai, hogy szükség van rá. Ennek értelmében a kortársi kapcsolatoknak szerepük van a személyiségfejlesztésben, amire tudatosan építünk:

- közös élmények, tapasztalatok és az ezekről történő véleménycsere,
- vonzalmak kialakulása - barátságok ápolása, másság elfogadás,
- kapcsolattartás a távollévőkkel,
- nyitottság a csoportok között - átjárhatóság az udvaron.

Az SNI-s gyermekek fogadásakor fontosnak tartjuk

- az egyéni beszélgetéseket, a gyermekneveléssel kapcsolatos nézetek kicserélését
- család szokásainak, értékrendjének megismerését, megértését
- a család erőforrásainak feltárását
- konzultációkat a gyermek fejlődéséről

7.2. KAPCSOLAT A FENNTARTÓVAL

A nevelési programunk jóváhagyása és a megvalósítást elősegítő finanszírozás érdekében folyamatos konzultációra, eszmecserére van szükség. Pontos, megbízható adatszolgáltatással segítjük a fenntartó munkáját.

7.3. NEVELÉSI, OKTATÁSI, SZAKMAI, SZAKSZOLGÁLATI ÉS KULTURÁLIS INTÉZMÉNYEK

- **Bölcsőde** az átmenet megkönnyítése és információszerzés ad a gyermek fejlődéséről, családi háttéréről.
- **Óvoda** a továbbképzéseken, mentori nyílt napokon a korszerű pedagógiai ismeretek továbbadása, az információáramlás biztosítása, kerület óvodáival játékos vetélkedő állatokról, növényekről
- **Iskola:** a Diadal u. iskolával kiemelt kapcsolattartás fejlesztő pedagógia, sport terén, iskolalátogatás. Egyesített Módszertani Központ – Móra Ferenc Általános Iskolával tanácsadás, megbeszélés, team-munka, szakmai műhely keretében.
„A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek iskolaérettségi kritériumai tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyerekekkel szemben.”
- **Pedagógiai Szakszolgáltató Központ**, Logopédus (heti két alkalommal) Szakértői Bizottság, Beszédvizsgáló, speciális szakismeretekkel segítik gyermekeink fejlődését.

- **Gyermekjóléti Központ:** a veszélyeztetettség megelőzésének és megszüntetésének, valamint a gyermekvédelmi feladatok ellátásának, koordinálásának a segítője.
- **Közösségi ház** tágabb környezetünk megismerésére, kultúraátadásra, ízlésformálás-múzeumok látogatására nyílik lehetőségünk.
- Nemzeti, etnikai kisebbség szervezeteivel szükség szerint keressük a kapcsolatot

Az óvoda külső partnereivel együttműködésünk alapelveink:

- kölcsönös segítség, együttműködés, támogatás
- koordinálás (Sz. K.)
- érzelmek megalapozása (iskola)
- átjárhatóság (bölcsőde, iskola)
- nevelési feladatok sokoldalú megközelítése, nyitottság
- a gyermek fejlesztésének minél több oldalú motiválása (egyéb szolgáltatások biztosítása)
- sajátos nevelési igényű gyermek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett együttes előítélet mentes pedagógiai munka

8. PROGRAMUNK ESZKÖZRENDSZERE

8.1. SZEMÉLYI FELTÉTELEK

Engedélyezett álláshelyek száma: 11 fő pedagógus + 7 fő dajka + 1 fő gondnok, fűtő + 1 fő óvodatitkár

Betöltött álláshelyek száma: 20 fő

A vezetői munkát helyettesemmel megosztva, a munkaköri leírásban meghatározottak alapján végezzük.

Óvodapedagógus

Gyermekcsoportonként 2 fő főiskolai végzettséggel rendelkező óvodapedagógus, akik heti váltásban dolgoznak.

Programunk megvalósításához szükséges a környezeti, művészeti, mozgás, egészséges életmódra nevelés az egyéni fejlesztés területén a **továbbtanulás, továbbképzés.**

Új dolgozó felvételénél előnyt élveznek az adott területek iránt érdeklődő óvodapedagógusok. Szükséges az eredményes fejlesztés érdekében, hogy minél többen megszerezzük a Fejlesztő pedagógusi végzettséget. (Jelenleg **kettő** fő rendelkezik „Fejlesztő Pedagógus ” végzettséggel.).

Dajka

Óvodánkban hét dajka dolgozik, akik tevékenyen részt vesznek a csoportok életében.

Dajka vizsgával valamennyien rendelkeznek.

Óvodatitkár

Folyamatosan segíti az óvodavezetés működéssel kapcsolatos munkáját, teljes munkaidőben.

Speciális ingyenes szolgáltatás

Logopédus (heti 2 alkalommal), óvodapszichológus (heti 1 alkalommal) segíti óvodán belül a rászoruló gyerekek fejlesztését.

Tevékenysége hatékony. A szolgáltatás valamennyi rászoruló gyermek számára ingyenes, a szülők többnyire értékelik ezt a lehetőséget.

Az integrált nevelés hatékony működéséhez szükséges sérülés-specifikus szakemberek segítsége.

8.2. TÁRGYI - DOLOGI FELTÉTELEK

A **környezeti nevelés** során környezeti kultúrára, az életviteli szokások megalapozására helyezzük a hangsúlyt.

Eddigi törekvéseink láthatók az egészséges esztétikus környezet kialakításában átgondolt fejlesztést kíván. (melléklet)

Az Önkormányzat által kapott pénz felhasználását pedagógiai szemléletű gazdálkodás jellemzi.

Az óvodai alapítványunk „Naplás-környéki Gyermekéért Alapítvány”, valamint szponzorok, képviselői keret, pályázat lehetőségei további saját pénzgyűjtésre ösztönöznek.

Játszókert

A környék híressége, a szenzitív környezet pedagógiai megvalósításának bölcsője, az egészséges életmódra, életvezetési stratégiák csíráinak lerakásában jelentős. Minden gyerek számára mozgást biztosít. Állagának megóvása, a területek tudatos fejlesztése a jövőbeni kihívás. A faeszközök további beszerzése, illetve a meg lévők átalakítása, az Európa Uniós minőségi szabványoknak megfelelően a feladatunk.

A játéktevékenység eszközei

Az óvodás gyermek *„legfejlesztőbb, legfontosabb tevékenysége és egyben nevelésünk leghatékonyabb eszköze a mással nem helyettesíthető játék. Az alaptevékenységhez nélkülözhetetlen, jó minőségű játékszerek biztosítására szinte egyáltalán nem telik.*

Törekszünk a már meglévő eszközök még tudatosabb kihasználására és az újak vásárlásánál a részképességek fejlesztését szolgáló, tartós játék beszerzésére. (szerep, konstruáló, építő eszközök)

A tanuláshoz szükséges eszközök

A játékszerekhez hasonlóan itt is elsődleges szempont a már meglévő tudatos, változatos kihasználása. Lehetőségünkhöz képest próbálunk új eszközöket beszerezni (Logikai készlet, Játék a szavakkal. Kiegyenlítő mérleg stb.)

Könyvtárfejlesztés

A szakirodalom, gyermekirodalom, és az ismeretterjesztő könyvek megjelenésének folyamatos nyomon követését és a lehetőség szerinti a könyvtár folyamatos bővítését változatlanul feladatunknak tekintjük.

SNI-s gyermek megfelelő ütemű fejlődése érdekében, olyan játékhoz-, tanuláshoz szükséges speciális fejlesztő eszközök, segédeszközök, könyvek beszerzése, válogatása, amely elősegíti a sérülés specifikus fejlesztést, melynek eredményeképpen a gyermek saját magát is elfogadó, együttélésre képes, teljes életet élő emberré válhat.

IMA A GYERMEKEKÉRT

*Fák, csillagok, állatok és kövek
szeressétek a gyermekeimet.*

*Ha messze voltak tőlem, azalatt
eddig is rátok bíztam sorsukat.*

*Énhozzám mindig csak jók voltakok
szeressétek őket, ha meghalok.*

*Tél, tavasz, nyár, ősz, folyók, ligetek,
szeressétek a gyermekeimet.*

*Te homokos, köves, aszfaltos út,
vezesd okosan a lányt, a fiút.*

*Csókd helyettem szél arcukat,
fű, kő, légy párna a fejük alatt.*

*Kínáld őket gyümölcssel, almafa
tanítsd őket csillagos éjszaka.*

*Tanítsd, melegesd te is, drága nap,
csempézd zsebükbe titkos aranyad.*

*S ti mind, élő és halott anyagok,
Tanítsátok őket felnőtt sasok.*

*Vad villámok, jó hangyák, kis csigák,
Vigyázz reájuk, hatalmas világ.*

Szabó Lőrinc

IRODALOM

1. Az óvodai nevelés programja Országos Pedagógiai Intézet, Bp. 1989
2. Bakonyiné Vince Ágnes-Nagyné Kasza Ilona: Mozdás-öröm a szabadban
MULTIGRAF GMK, Mány 1989.
3. Balázsne Szűcs Judit: AZ EMBER aki óvodás SZOT Bt., Bp., 1997
4. Balázsne Szűcs Judit: Miből lesz a cserebogár? Alex-typo, Bp., 1992.
5. Bábosik István-Mezei Gyula : Neveléstan Telosz Kiadó, Bp., 1994
6. Bálványos Huba: Esztétikai művészeti nevelés Fejlesztő pedagógia
1994./2-3. II.o
7. Bihariné Dr. Krekó Ildikó-Kanczler Gyuláné dr. - Körmöczi Katalin: A
Környezeti nevelés pedagógiai és pszichológiai
alapjai, Bp.-i Tanítóképző Főiskola, 1997
8. Elkonyin: A gyermeki játék pszichológiája Gondolat, Bp., 1983.
9. Fábián Katalin: Tevékenységközpontú óvodai nevelési program Miskolc,
1996.
10. Forrai Katalin: Ének az óvodában Zeneműkiadó Bp., 1974.
11. Dr. Füle Sándor: A pedagógiai program készítése
Országos Közoktatási Intézet, Bp., 1997.
12. Dr Gósy Mária: Beszéd és óvoda Nikol Gmk Bp., 1997.
13. Dr Gósy Mária: Beszéd és beszédviselkedés az óvodában Tanszer-tár Bt.
1993.
14. Havas Péter: Értékek és szempontok a környezeti nevelésben
Fejlesztő Pedagógia 1996/5-6. 24. o.
15. Havas Péter: A környezeti nevelés néhány pedagógia elve és területei
Új Pedagógiai Szemle 1993/10. 21. o.
16. Dr. Hegyi Ildikó: Siker és kudarc a pedagógus munkájában Okker Bp.,
1996.
17. Dr. Hegyi Ildikó: Gyermekmegfigyelések Óv.vez. kézikönyve V., Okker,
Bp., 1997. 56. o.
18. Dr. Hegyi Ildikó. Fejlődési lépcsőfokok óvodáskorban Okker, Bp. 1998.
19. Dr. Horváthné Füle Éva. „Komplex” esztétikai nevelés az óvodában
Fejlesztő Pedagógia 1994/2-3. 30. O.
20. Dr. Kanczler Gyuláné - Bihariné Dr. Krekó Ildikó : Környezeti és a zenei
nevelés kapcsolata, Óvodai nevelés
1996./8.292.o.
21. Kondacs Mihályné - Podmaniczky Mária: vizuális nevelés az óvodában
Calibra, Bp., 1993.
22. Környei ferencné: Vizuális nevelés Óvodai Nevelés 1990./9. 294. o.
23. Dr. Kuti István – Dr. Kuti Istvánné: Környezeti nevelés az óvodában,
Fejlesztő pedagógia 1996/ 5-6.:
Gondolatok az emberről és a környezetről 35. o.
24. Módszertani gondolatok 37. o.

25. Az óvodai környezeti nevelés információelméleti alapjai 39. o.
26. Ajánló bibliográfia az óvodai környezeti neveléshez 41.o.
- 27 Lázár Péterné: A gyermekvédelmi munkáról Óvodavezetők kézikönyve V. Okker, Bp., 1997. 69. o.
28. Lehoczky János - Wellisch Mária: Drámapedagógiai módszerek a környezeti nevelésben - avagy dramatikus környezetpedagógia, Új Ped. Szemle 1993./10. 64.o.01
29. Lénárd ferenc: képességek fejlesztése a tanítási órán Tankönyvkiadó Bp., 1987.
30. Mérei ferenc: V. Binet Ágnes: Gyermeklélektan Gondokat, Bp. 1969.
31. Neményi Eszter-Lill Jánosné: Matematikai Nevelés Óvodai Nevelés '91./2-8.
32. Dr. Páli Judit: Játék a preventív fejlesztés módszertanához Óv.Nev. 1991/8.9-.291
33. Pereszlényi Éva - Porkolábné Dr. Balogh Katalin: Játék-Mozgás-Kommunikáció Alcius Bt., Bp., 1996.
34. Perlai Rezsőné: A matematikai nevelés módszertana Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 1997.
35. Piaget Jean: Hat tanulmány PRIMO Kiadó, Bp, 1990.
36. Porkolábné Dr. Balogh Katalin és a IV. Aradi u. alkotó teamje: Kudarccal az óvodában Alex-typo, Bp., 1992.
37. Komplex prevenciós óvodai program, Volán Humán Oktatási és Szolgáltató, Bp., 1997.
38. Porkolábné Dr Balogh Katalin – Dr. Páli Judit: Pszichológiától pedagógiáig, Alex-typo, 1993,
39. Dr. Szüdi János: Óvoda a közoktatás rendszerében Okker
40. Tanulmányok a kisgyermeknevelésről, Magyar Pedagógiai Társaság, 1995.
41. Tatai Erzsébet - Tatai Mária: Egy alternatív tantárgy: a környezetkultúra Fejlesztő Pedagógia 1994./ 2-3. 16. oldal
42. Dr. Tótszóllósné Varga Tünde: Mozgásfejlesztés az óvodában FER Co. Kft 1994.
43. Zilahi Józsefné: Nevelés az óvodában verssel, mesével MULTUGRÁF GMK 1989
44. Dr. W. Mikó Magda: Az óvodai nevelés országos alapprogramjának értelmezése Óvodavezetők kézikönyve V. Okker, Bp. 1997.
45. Az eredeti saját helyi nevelési programunk
46. A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. Törvény módosításáról szóló 2003. évi LXI. Törvény nevelési-oktatási intézményekre vonatkozó rendelkezései

-
47. Balázsne Szűcs Judit – Szaitzne Gregorits Anna: Szabadon, játékosan, örömmel
48. Pereszlényi Éva: HOP beválás vizsgálat
49. Horváth Judit – Horváthné Csapucha Klára – Dr. Rónáné Falus Júlianna: Amit az óvónőnek észre kell venni
50. Nagy Jenőné: Óvodatükör
51. Eredeti saját programunk: „Mi világunk” felfedezése – Naplás környéke
52. Balaska Tünde, Farkas Edit, Gájerné Balázs Gizella, Hábel Károlyné, Nagy Emm
53. a, Ószi Tamásné: Óvodai Program pervazív fejlődési zavarban nevelő óvodák számára
54. Dr. Füle Sándor: Párbeszéd a szülők és pedagógusok között OKKER 2001.
55. F. Földi Rita: A pszichikus fejlődés problémái Okker 1999.
56. Perlai Rezsőné: Az óvodáskor viselkedéskultúrája
57. A fogyatékos gyermekek óvodai nevelésének irányelve, és a fogyatékos tanulók iskolai oktatásának tantervi irányelve NAT 1997.

Módosított program irodalom jegyzéke:

58. 255/2009.(XI.20.) Kormány rendelet Az Óvodai nevelés országos alapprogramjának kiadásáról szóló 137/1996. (VIII.28.) Korm. Rendelet módosításáról 1-20.számú mellékletei Magyar Közlöny 164. szám
59. 2012. évi CXC. Köznevelési Törvény 363/2012. (XII. 17.) Kormányrendelet

57.MELLÉKLETEK

Fejlesztés

Legitimációs záradék

Érvényességi rendelkezés

A HOP módosításával kapcsolatos eljárásrend

Alapító Okirat (másolat)

FEJLESZTÉS

Továbbképzési terv:

(a pedagógiai program megerősítése érdekében)

2008 - 2009 nevelési év:	vezető óvodapedagógus (szakvizsga)	1 fő
2009 - 2010 nevelési év:	környezeti nevelő (szakvizsga)	1 fő
2010 - 2011 nevelési év:	vezető óvped. (szakvizsga), diszgráfia	1 fő
2011 - 2012 nevelési év:	informatika	1 fő
2012 – 2013 nevelési év:	informatika	5 fő

<u>Szak- és továbbképzés</u>				
	A képzés típusa	Alkalmazottak		Tervezés 2013-ig
		Kinevezett	Helyettesítő	
Pedagógus munka körben foglalkoztatottak	Pedagógus szakvizsga	6		
	Pedagógus szakvizsgával egyenértékű szakképesítés			
	Másoddiploma			
	Szakirányú szakképzettséget adó képzés			
	Nyelvvizsga	1		
	Egyéb képesítések			
Nem pedagógus	Dajkaképző	2		
	Egyéb képesítés (szakiskola...)			
	Érettségi			

Fejlesztés

- élősarkok további bővítése (saját erőből)
- természetes anyagok beszerzése gyermeki tevékenységhez (saját erőből)
- könyvtár fejlesztése továbbra is folyamatosan (saját erőből, pályázatból)
- fejlesztő játékok tudatos beszerzése részképességek fejlesztéséhez (saját erőből, önkormányzati segítséggel képviselői keretből)
- nyílászárók korszerűsítése, cseréje
- víztakarékos csapszűrő betétek beszerzése
- udvar árnyékolásának megoldása, napsugárzás védelem
- udvari homokozók korszerűsítése (fa keretek)
- fűtés korszerűsítése
- foglalkoztatók padlóburkolatának felújítása
- gyermekek neveléséhez szükséges speciális eszközök beszerzése
- számítógép csere óvónői szobában (pályázatból)
- környezeti neveléshez, a környezet tudatos magatartás erősítéséhez eszközök beszerzése (saját erőből, pályázatból)

LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

A pedagógiai programot írták és a közös átolvasás után – a szavazási eljárás szabályainak megfelelően – nyílt szavazással, kézfeltartással elfogadták, aláírásukkal hitelesítették:

Név:

Aláírás:

Kovácsné Pálvölgyi Gabriella óvodavezető

Kovács Pálvölgyi Gabriella

Koncz Józsefné vezető helyettes

Koncz Józsefné

Debreczeni Gáborné óvodapedagógus

Debreczeni Gábor

Dudevszkyne Ács Marianna óvodapedagógus

Dudevszkyne Ács Marianna

Gácsi Szilvia óvodapedagógus

Gácsi Szilvia

Héder Sándorné óvodapedagógus

Héder Sándorné

Herczegné Gácsi Ágnes óvodapedagógus

Herczegné Gácsi Ágnes

Kecskés Lászlóné óvodapedagógus

Kecskés Lászlóné

Kocsiné Patak Ildikó óvodapedagógus

Kocsiné Patak Ildikó

Dr. Omaidné Orbán Anna óvodapedagógus

Dr. Omaidné Orbán Anna

Szatmári Ildikó óvodapedagógus

Szatmári Ildikó

A szülők nevében véleményezte:

Név:

Aláírás:

Woth Ildikó

Szülői Köz. elnök *Woth Ildikó*

A Helyi Óvodai Program és a rövidített Program megtalálható:

- a központi fiújságon,
- a vezetői irodában,
- csoportokban.

A pedagógiai program külső szakértői véleménye:

A program elfogadva:

Dátum:

Az Önkormányzat képviselőtestületének döntése a program elfogadásáról:

Dátum:

A módosított program érvényességi rendelkezése:

Tájékoztatásul megkapják:

Iráttári száma:

.....

dátum:.....

A HOP módosításával kapcsolatos eljárásrend

Az óvodai nevelési program módosításának lehetséges indokai	- törvényi változás - nevelőtestület kezdeményezése
HOP módosításának kezdeményezője	- nevelőtestület
Kezdeményezésének módja	- nevelőtestület elé terjesztése szóban véleménykérés - döntés a módosítás elfogadásáról
Formája	- különböző fórumokon (szülői értekezlet, nevelői értekezlet)
Felelős	- nevelőtestület